מגנזי המלך

עובדות מוכיחין, שסיפר רבינו בנועם שיחין, בסעודתא דחקל תפיחין

פרשת ויגש תשפ"ב לפ"ק
| גליון כ"ד |

סיפורי קודש שסיפר כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א על

הגה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע (ב)

יומא דהילולא קדישא ו' טבת

ס'איז געווען א איד אין צאנז וואס פלעגט פארן קיין שינאווא, ווען דער שינאווער רב האט שוין געהאט געפירט רבינסטעווע בחיי אביו, און דער צאנזער רב האט אים אויסגעפרעגט אויפן שינאווער רב, האט דער איד געזאגט אויפן שינאווער רב 'ער איז א גרויסער רבי', פרעגט אים דער דברי חיים, 'מיט וואס איז ער א גרויסער רבי?', האט דער איד געענטפערט 'אז ער זיצט און לערנט מיט א געוואלדיגע התמדה', זאגט אים דער דברי חיים 'אויף דעם איז ער א "מתמיד"', זאגט דער איד אז 'ער פאסט און איז א עובד ה", און רעכנט אויס זיינע מדריגות, און יעדער זאך האט דער דברי חיים אוועק גענומען, ביז דער איד האט געזאגט פארן דברי חיים, 'כ'וועל זאגן פארן רבין', א איד א ארימאן איז אנגעקומען קיין שינאווא, ס'איז געווען ווינטער, שניי מיט פרעסט, און ער האט נישט געהאט קיין שטיוול, האט דער שינאווער רב אויסגעטוהן זיינע שטיוול און אוועק געגעבן פארן איד', זאגט דער דברי חיים, 'אזוי האט ער געטוהן?, איז ער א רבי!'.

*

דער שינאווער רב איז געווען אמאל אין צאנז פרשת יתרו, און ער האט געהערט קולות וברקים, נאכדעם איז ער געווען שבועות, האט ער געטראכט אז דאס איז יתרו איז שבועות וועט אוודאי זיין, איז ער געפארן שבועות, און ער האט נישט געהערט.[1]

*

ווען דער דברי חיים איז געווען אין וויען, איז ער געגאנגען באזוכן, ס'איז געווען א דארף וואס האט געהאט א טור-גארטן, דא הייסט עס א 'זאָ', דער דברי חיים איז געגאנגען באזוכן אין טור-גארטן, איז ער צוגעקומען צו די פלאץ וואו ס'איז דא לייבן, און דער לייב האט זיך אויפגעשטעלט אזוי מיט דרך ארץ. יארן שפעטער איז דער שינאווער רב אויך געווען אין וויען, און דער שינאווער רב איז אויך געגאנגען באזוכן אין טור-גארטן, און דער לייב האט זיך אויך אויפגעשטעלט, און דער וואס איז געווען דארט דער באאמטער האט זיך דערמאנט, און האט געזאגט אזוי איז געווען אמאל ווען דער פאטער איז געקומען, א פלא דער לייב האט זיך אויפגעשטעלט.

*

נאכ'ן הסתלקות פונעם דברי חיים, האט דער שינאווער רב זיך גלייך באזעצט אין צאנז, ער האט געזאגט אז דאס צאנזער רבנות באלאנגט פאר אים, ווייל ער איז דער עלטסטער זוהן.

הגם דער קרייזער רב איז דאך שוין דארט געווען בחיים חיותו פונעם צאנזער רב (בשנת תרי"ז נתמנה ע"י אביו לרב בצאנז ועזר לו בניהול העיר), האט דער שינאווער רב געזאגט אז דאס וואס ער האט געהאט פארדעם זאל וויטער בלייבן ביי אים,[2] אבער די איבערגיע זאכן בכלל דאס רבנות איז זיינס, און ער האט געוואוינט אין צאנז א צייט פון כמעט א יאר.

און ס'איז געווארן אין שטאט א שטיקל רייבעריי, ווייל דער קרייזער רב האט דאך געהאט זיינע מענטשן וואס ער נאך געהאט פון פריער, און דער שינאווער רב האט זיך דארט געקומען זיך באזעצן אלס רב.

אין איין שיינעם טאג ווען דער שינאווער רב קומט אהיים פון דאוונען, זאגט ער דארט פאר די שטוב מענטשן מ'זאל פאקן די פעקלעך, ווייל איך פאר אוועק פון צאנז, האבן אלע אנגעהויבן צו זאגן וואס הייסט דער רבי לאזט איבער דעם ציבור, זאגט ער איך האב אזוי באשלאסן איך פאר אוועק, זאגן זיי, רבי, אונז פלאגן מיר זיך דא פארן רבין, און ס'זעהט שוין אויס ווי אונז האלטן מיר ביים געווינען, און אזוי אין א שיינעם טאג לאזט אונז דער רבי איבער, וואספארא פנים וועלן מיר האבן דא אין שטאט אז דער רבי פארט אוועק.

האט דער שינאווער רב געענטפערט אזוי, ווען דער טאטע איז נסתלק געווארן, האב איך געהאלטן אז

---

1 בס' דברי מנחם (מהה"ק ר' מענדעל'ע מסטראפקוב ז"ל בנו של הרה"ק בעל דברי שלו' ז"ל בנו של הגה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא ז"ל) מובא בזה"ל: עובדא ידענא שהרה"ק הדברי יחזקאל משינאווא סיפר שפע"א הי' בפרשת יתרו בצל קדושת אביו הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע ובקראו את עשרת הדברות ראה ממש קולות וברקים כמו בשעת קבלת התורה על הר סיני ולא בדמיון ראיתי אלא בפועל ממש ראיתי בעיני את הקולות וברקים של מתן תורה, ואח"כ חשבתי אם כך זכיתי לראות בלי ההכנה לזה א"כ אשתדל להכין עצמי בקדושה ובטהרה ושמירה יתירה וכן עשיתי עד חג השבועות עבדתי על זה עבודת הקודש ונסעתי על חג השבועות לאבי והנה אז לא זכיתי לראות והבנתי שמה שזכיתי לראות בפרשת יתרו הי' מפני שאבי רצה להראות לי בכח קדושתו מה שהצדיקים יכולים לראות. עוד סיפר הגה"ק משינאווא שבעת שקרא אביו הק' את עשרת הדברות הי' לו התפשטות הגשמיות ממש כמו במעמד הר סיני [ועי' בברך משה פרשת יתרו (עמוד קנא) מש"כ בזה].

2 עיי' בס' י"ג אורות (ח"א עמ' רמ"ט) שהרה"ק משינאווא נשאר לגור בצאנז כשנה אחת, ואחיו צידדו עם הרה"ק מקרייז כי לא רצו שהרה"ק משינאווא יתגורר שם, יען שהוא שינה כמה דברים מדרכי אביו כידוע, ונשארה הרבנות תלויה ועומד.

עד שיום א' שמע שהרה"ק משינאווא שבהמכתבי עת כתבו שיש מחלוקת בין האחים הק', נענה ואמר: אז מען לייגט שוין אין די צייטונגען וועל איך גיין, ועזב את העיר.

כל הזכויות שמורות ©

דאס רבנות קומט מיר אלס בכור, איי דער ברודער וואינט דא, אבער ס׳וועט זיין א טובה פאר די שטאט, און א טובה פאר די מדינה, אז איך בלייב דא אין צאנז, אזוי האב איך געהאלטן, איך האב נישט געהאט קיין שום פניה. ס׳איז געווען כולו לשם שמים.

אבער איך וואוין שוין דא כמעט א יאר, און ס׳האט זיך געמאכט א רייבערי, און איך האב מיר היינט געמאכט א חשבון הנפש, און איך האב געזען אז ס׳איז געווארן צדדים, איז שוין דא ביי מיר עפעס א געפיל פון אהבת הנצחון, על כל פנים, ס׳איז שוין נישט די זעלבע מדריגה לשם שמים אזוי ווי איך בין אנגעקומען, אויב אזוי אז ס׳איז שוין נישט ׳כולו לשם שמים׳ וויל איך שוין נישט די גאנצע זאך, איך לאז איבער די גאנצע זאך, און איך פאר אוועק.

דער שינאווער רב איז דעמאלטס צוריק געפארן קיין שינאווא, און וועו ער איז נסתלק געווארן איז דער זוהן רבי משה׳לע געווארן רב במקומו אין שינאווא, און אויף איינמאל (בשנת תרס"ד) האט ער באשלאסן ער פארט קיין צאנז, דאס רבנות באלאנגט פאר׳ן טאטן, און דער טאטע האט דאס קיינמאל נישט מוותר געווען, נאר ער איז אוועק געפארן [כנ"ל], ממילא קומט אויס אז דאס רבנות געהערט פאר אים, און ער איז געפארן קיין צאנז, האט ער פאר איינעם געזאגט אזוי, ׳נישט נאר אז דער טאטע האט מיר געהייסן איך זאל קומען קיין צאנז, נאר ער האט מיר אפילו געזאגט אין וועלכן הויז איך זאל וואוינען׳, אזוי האט רבי משה׳לע געזאגט.[3]

וועו איך בין געווען אין צאנז דאס לעצטע מאל, וויסט מען היינט נאך אנצוציבענען, וואו ס׳איז געשטאנען דאס הויז וואו דער דברי חיים האט געוואוינט, ס׳איז היינט א פארק דארט, ס׳איז אזוי אין ווינקל פון גאס, און מ׳וויסט אויך וואו ס׳איז געווען די מקוה, און צווי גאסן דערנעבן צייכנט מען אן וואו דער שינאווער רב האט געוואוינט.

*

נאך די פטירה פונעם צאנזער רב זענען די חסידים געווען זייער פאר׳יתומ׳ט און צובראכן - דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט איז ממש געווען פארביי נאך דעם צאנזער רב׳ס פטירה, רבי הירצקא׳לע ראצפערט׳ער איז געווען א צאנזער חסיד, ער פלעגט צו פארן יעדעס יאר קיין צאנז אויף שבועות.

דער צאנזער רב איז נסתלק געווארן כ"ה ניסן, א פאר וואכן שפעטער איז שבועות, איז ביי די ערשטע שבועות נאך די פטירה וואס איז געווען ממש אפאר וואכן נאכ׳ן הסתלקות, איז רבי הירצקא׳לע געווען מסופק צי ער זאל פארן, זאל ער פארן קיין צאנז סתם אזוי, צום שינאווער רב האט אים נישט געצויגן, אבער בלייבן אינדערהיים איז אויך נישט אינטערעסאנט, ער איז דאך געפארן אזויפיל יארן קיין צאנז אויף שבועות זאל ער בלייבן אינדערהיים?, האט ער אפגעמאכט, ער פארט קיין צאנז, וויל דארט איז דאך דעם צאנזער רב׳ס ביהמ"ד, און דארט איז דא די אידן וואס האבן זיך געדרייט ביים רבי׳ן, איז ער איז געפארן. אז ער איז געווען אין שטאט, איז ער אריין צום שינאווער רב מיט א קוויטל - ער האט דאך די ערשטע יאר געוואוינט אין צאנז - און דער שינאווער רב רופט זיך אן "פארוואס ביזסטו געקומען?, דער טאטע לעבט דאך שוין נישט, נאר וואס דען?, מ׳זאל בלייבן אינדערהיים, מ׳איז דאך אזויפיל יארן געפארן, זאל מען בלייבן אינדערהיים?, נאר אין צאנז איז דא דעם טאטע׳נס ביהמ"ד, און די אידן וואס האבן זיך געדרייט ביים טאטן"..., ער האט איבער געזאגט פונקטליך וואס ר׳ הירצקא׳לע האט געטראכט בי זיך.

וועו רבי הירצקא׳לע האט געזען אז ער זאגט איבער פונקטליך זיינע מחשבות, האט ער זיך אנגערופן "ניין, איך בין געקומען צום רבי׳ן!!!...

*

דער שינאווער רב פלעגט צו פירן טישן פרייטאג, יעדן פרייטאג פלעגט ער צו פירן - דער זיידע אין סיגעט אויך, דער זיידע אין סיגעט יעדן פרייטאג האט ער געפירט א טיש מיטן עולם, ברבים האט ער געפירט א טיש, אין שינאווא איז אויך זאל יעדן טאג מען יעדן טאג געפירט טיש, אבער איך האב נישט געהערט אז שינאווער רב זאל יעדן טאג פירן טיש, אדער פרייטאג האט ער געפירט, און אין סיגוט איז אויך אזוי געווען.[5]

היסט אזוי, מ׳האט דאך נישט געלעבט אין אזא וועלט וווי היינט, די קארס מיט די פליגערס, ס׳איז נאך געווען אזא פרימיטיווע וועלט, מ׳איז געפארן מיט א פערד און וואגן, מ׳איז שוין געפארן מיט א באן דאס איז שוין יא געווען, אבער אז איינער איז געקומען אויף שבת איז מען נישט געקומען צו פארן פרייטאג אויף שבת, וועו מ׳איז געפארן אויף שבת צו א רבי׳ן איז מען געקומען צו פארן שוין דאנערשטאג, אז אויף פרייטאג איז מען שוין דארט געווען, צו וועגן טלטול הדרך איז מען געווען אפגעמוטשעט, מ׳איז נישט ארײנגעפאלן אין שבת אריין אזוי ווי היינט מ׳פארט אלעס די לעצטע מינוט מ׳כאפט אריין די לעצטע רגע, ס׳איז געווען מער אזא רואיגע פרימיטיווע וועלט, אז מ׳איז געפארן איז מען געפארן דאנערשטאג, ממילא פרייטאג איז שוין געווען געסט, אידן וואס זענען געקומען אויף שבת זענען שוין פרייטאג געווען געסט, אזוי האט מען געפירט טיש מיט די געסט.

אינדערהיים דער טיש, אזוי איז געווען אין צאנז, אזוי איז געווען אין שינאווא, און אזוי אין סיגעט, מ׳האט געגעסן מיטן עולם, אלע געסט וואס זענען געקומען אויף שבת, אלע האבן געגעסן ביים טיש, דאס איז געווען דעם רבי׳נס געסט, מ׳האט געגעסן ביים רבי׳ן, אזוי איז געווען פרייטאג צו נאכט׳ס, שבת בייטאג, אזוי ווי ביי שלש סעודות ווי ס׳קוקט היינט אויס, אזוי איז געווען פרייטאג צו נאכטס און בייטאג, און דאס האט דער בעל שם הק׳ איינגעפירט דעם טיש, נישט נאר מ׳זאל דאוונען בציבור, נאר אויך מ׳זאל עסן בציבור[6], אלע

---

3 עיי׳ בס׳ הנ"ל (שם) שהרה"ק משינאווא הלך פע"א לבקר את אחיו הק׳ מקרייז בעיר צאנז, ושאל לו ביאור על איזה מאמר מוקשה בזוה"ק, והוא אמר לו ביאור נאה, אז הכריז הרה"ק משינאווא שיען שראה גדלותו של אחיו בתוה"ק, ע"כ הוא מוחל לו את הרבנות.

וכשחזר לביתו שאל לו בנו רבי משה׳לי על זה, וענה: לו ולא לזרעו!, דהיינו שאחר הסתלקות הרה"ק מקרייז הרבנות דשם יחזור אליו, ואחר פטירת הרה"ק מקרייז (שנסתלק בר"ח אב שנת תרס"ג) נסע רבי משה׳לי לתבוע את הרבנות בעיר האבות, ועיין בשו"ת מהרש"ם (ח"ד סי׳ קמ"ג) שדן בשאלה זו, ע"ש.

4 עיי׳ בס׳ שיח יצחק (פשעווארסק - דף עז) שהרה"צ מו"ה איציק׳ל מפשעווארסק זי"ע סיפר: שלא הי׳ דרכו ליטול ידיו בערב שבת קודש לפת, עד שצעק עליו הרה"ק הקאלאשיצער רב זצ"ל, ואמר שבשינאווא ובבעלזא אכלו בערב שבת קודש סעודה בבשר, וסיים רבינו: ומאז יש לי עול ליטול הידים בכל ערב שבת קודש ע"כ.

5 עיי׳ בס׳ משמרת שלום - קוידינאב (סי׳ כט אות ד) שכ׳: מנהגינו שלא לאכול בערב שבת קודש מאכלי חלב רק בשר, ומקור הענין במשנה תענית, שבערב שבת לא היו מתענים מפני כבוד השבת, ואסרו חכמים לכנוס לשבת כשהוא מעונה, רק צריך ליכנוס לשבת בדעה צלולה ומיושבת בשמחה, ע"כ גם תענית ערב ר"ח ותענית בכורים נדחים ליום ה׳, והא דאיסנים מתענה משום שאם יאכל לא יהי׳ יכול לאכול בלילה, אבל סתם בני אדם אדרבה, אסור להם להתענות, ולכן מהראוי לאכול בערב שבת קודש מאכלי בשר מתובל כי בכח ההוא יקבל קדושת השבת בדעה צלולה ומיושבת.

וכ"כ בס׳ אור הנר (ח"ב אות ה׳) מנהג הרבה צדיקים זי"ע היה, שלא אכלו בערב שבת קודש מאכלי חלב רק בשר, כדי שלא יהיה לו שינוי ווסת במאכלי שבת, וכך נהג אא"ז הק׳ מוהרש"ח מקומידנוב זצ"ל.

ועיי׳ בס׳ ליקוטי מהרי"ח (סדר הנהגת ער"ש) שכ׳: עיין בסדור רבי שבתי, שלא יקבע סעודתו בערב שבת מבשר ויין, עיי"ש. אך המנהג במדינת פולין, גם אצל הצדיקים ואנשי מעשה, דייקא לאכול בשר בסעודת ערב שבת. ושמעתי הטעם, משום שבעוונותינו הרבים היה העניות רבתה בישראל, ולא היו אוכלין בשר כל ימי החול, לכך כדי שלא יהיה בשבת שינוי וסת הנהיגו לאכול בשר בערב שבת, מכל מקום המנהג לשנות מבסעודת החול.

6 עיין בספר דברי חנה (חלק הליכות והלכות) שבפר׳ משפטים (כג,כה) ועבדתם את ה׳ וגו׳ וברך את לחמך, וכתב בפי׳ יונתן דמכאן ראיה שצריכין לאכול ביחיד אבל התפילה תהיה ברבים ד"ועבדתם" כתיב בלשון רבים ו"לחמך" כתיב בלשון יחיד, וסיפר הרה"ק משינאווא זי"ע שראה בהחומש של הרה"ק העט"צ מזידטשויב שהגיה לצד דברי התרגום יונתן

כל הזכויות שמורות ©

חסידים האבן געגעסן, ס׳האבן געקענט זיצן ביים זעלבן טיש א עושר מיט א ארימאן, א תלמיד חכם מיט א עם הארץ, אזוי איז געווען די שבת טיש, און דער יו״ט טיש איז אויך געווען אזוי.

על כל פנים, פרייטאג האט מען אויך געפירט טיש, און פון די חלה וואס מ׳האט געבאקן אויף שבת איז געווען איין חלה אויף פרייטאג, די מנהג איז געווען אז פרייטאג האט מען נישט אויפגעשניטן מיט קיין מעסער די חלה, נאר פרייטאג האט מען מיט די הענט אויפגעריסן די חלה, אזוי איז געווען די מנהג אין צאנז, און אין שינאווא, און אזוי איז געווען אין סיגעט אויך, פרייטאג האט מען נישט אויפגעשניטן די חלה נאר מ׳האט מיט די הענט אויפגעריסן די חלה.[7]

בקיצור דער שינאווער רב איז אמאל געווען אין באד אין קרעניץ, און דארט איז געווען עפעס א רבי׳ש אייניקל, און שינאווער רב האט געפירט פרייטאג טיש, אבער ביי דעם פרייטאג טיש האט מען נישט אריינגעלאזט יעדן איינעם, נאר נאכן דאוונען האט ער געזאגט פארן גבאי׳ן רוף דעם, רוף יענעם, ער האט אזוי גערופן פארשידענע מענטשן, זעט אויס ער האט נישט געפירט אינגאנצן ברבים נאר ווי מ׳זאגט פאר געקליבענע מענטשן, און ער איז געווען דארט אין באד מיט שינאווער רב, און ער האט חשק געהאט אז ער זאל זיין ביים טיש פון שינאווער רב, אדער מ׳האט דאך נאר געקענט זיין ביים טיש וועמען שינאווער רב האט אריינגעלאדענט, און מ׳האט אים נישט געזופן, אזוי איז געווען איין וואך, אזוי איז געווען נאך א וואך, און ס׳האט אים ווי׳ געטון מ׳רופט אים נישט, אבער וואס האט ער געקענט טוהן.

איז געווען עפעס א פרייטאג ווען מ׳האט אים נישט געזופן, איז ער אהייגעגאנגען נאכן דאוונענען, און ער האט דאך נישט געפאסט האט ער געגעסן פרישטאג, ער האט געגעסן און געבענטשט, נאכן עסן קלאפט מען אין טיהר און שינאווער רב׳ס גבאי איז געקומען און ער זאגט אז דער רב האט געהייסן איך זאל אייך איינלאדענען צו די סעודה, ער האט דאך אזוי געוואלט זייער שטארק קומען, מ׳האט אים נאר נישט געזופן, און דא ענדליך רופט מען אבער ער האט דאך שוין געגעסן, האט ער געמאכט א שווייג נארנישט געזאגט, און הייבט זיך אויף און ער גייט צום טיש, ער האט זיך נאכאמאל געוואשן צו א סעודה, ער זעצט זיך אראפ ביים טיש. שינאווער רב איז אריינגעקומען צום טיש, מ׳האט אויפגעגעבן א חלה, שינאווער רב האט זיך געוואשן און ער נעמט די חלה און רייסט אויף אזוי, ער צוברעכט מיט די הענט די חלה, און ער זיצט אזוי אין די זייט און זהט ווי מ׳רייסט אזוי אויף די חלה, פרעגט ער דעם שינאווער רב ׳רבי ס׳איז נישט מיחזי כרעבתנותא אויפרייסן א חלה?׳ אזוי פרעגט ער.

שינאווער רב קוקט אים אזוי אן און הייבט אן צו פארציילן א מעשה, אז רבי נתן אדלער דער רבי פון חתם סופר, האט געהאט א חומרא ער איז נישט געזעצן אויף א געפיטערט בענקל, נאר אויף א האלץ בענקל, פארוואס איז ער נישט געזעצן אויף א געפיטערט בענקל?, ווייל די פיטער איז דאך געמאכט געווארן פון סחורה, האט ער מורא געהאט אז מ׳נעמט די סחורה פון אפפאל פון פארשידענע סחורה, קען דאך זיין סיי צמר און סיי פשתים, און מ׳מושט אויס אפפאל און מאכט די פיטער, האט ער נישט געוואלט זיצן אויף א חשש פון שעטנז, האט ער געהאט אזא חומרא אז ער איז געזעצן נאר אויף א אומפגעפיטערט בענקל.

אמאל האט מען אים גערופן צו אסיפת הרבנים, און ער איז אנגעקומען, און ס׳זענען געזעצן דארט גדולי הרבנים, רבנים בדורו פון רבי נתן אדלער דארף מען זיך פארשטעלן אז דאס איז געווען גדולי ישראל, און רבי נתן אדלער איז אריינגעקומען, יעדער האט זיך אויפגעשטעלט לכבודו, און מ׳האט אים אנגעוויזן א בענקל וואו ער זאל זיך אראפזעצן, און ער קוקט אהן דאס בענקל, ס׳איז געווען א געפיטערט בענקל, זאגט ער אז אויף א געפיטערט בענקל פירט ער זיך אז ער זיצט נישט, ווייל ער מ׳זאל אים ברענגען א אנדער בענקל, נו, איז מען געגאנגען זוכן א אנדער בענקל, ס׳איז נישט געווען אזוי מצוי אזוי פיל בענקלעך, האט ער זיך נישט אראפ געזעצט, אז ער איז געשטאנען, לכבודו, זענען די אלע וואס זענען געווען באטייליגט ביי די אסיפה אויך געשטאנען, ווייל אז ער האט זיך נישט אראפ געזעצט איז יעדער געשטאנען ביז מ׳איז דערווייל געגאנגן זוכן א בענקל, ביז איינעם האט שוין פארדראסן אזוי מ׳שטייט אזוי און מ׳וואלט אזוי, פרעגט ער דעם רבי נתן אדלער ׳ס׳איז נישט מיחזי כיוהרא?׳, האט ער אים געענטפערט, א חידוש פון א זאך, אויף יוהרא אליינס איז מען נישט חושש, אויף מיחזי כיוהרא איז מען חושש, אזוי פארציילט שינאווער רב די מעשה. און ער האט געענדיגט, א חידוש פון א זאך, אויף רעבתנותא אליינס איז מען נישט חושש, מיחזי כרעבתנותא איז מען חושש. דאס הייסט ער האט אים געגעבן צו הערן אז ער האט שוין געגעסן איין סעודה, און ער וואשט זיך צו א צווייטע סעודה.

*

דער שינאווער רב איז אמאל געווען אין סיגעט, ער פלעגט אפט קומען קיין סיגעט, איך ווייס נישט ווי אפט, אבער ס׳איז דא מערערע מעשיות פון שינאווער רב אין סיגעט זעה איך, איך גלייב נישט אז אלע מעשיות איז פונקט געווען אויף איינמאל, און איך האב שוין געהערט פארשידענע מעשיות. אין סיגעט האבן געוואוינט די משפחה פון ר׳ קלמן כהנא מיט די קינדער, זענען געווען גרויסע עשירים, און זיי זענען געווען צאנזער חסידים, און אויך געפארן קיין שינאווא שפעטער, אזוי אז דער שינאווער רב איז געקומען קיין סיגעט און איז איינגעשטאנען ביי זיי ביי די כהנא׳ישע, אזוי האט דאס געהייסן, איז מסתם האט זיך עס געלוינט איז ער געקומען. איז דער שינאווער רב געקומען קיין סיגעט אויף שבת, איינגעשטאנען איז ער ביי די כהנא׳ישע, געדאוונענט האט אויך ביי זיי, ס׳איז געווען אין סיגעט א כהנא׳ישע ביהמ״ד, זיי האבן געהאט א עקסטערע בית מדרש פאר זיך, ס׳האט געהייסן די כהנא׳ישע ביהמ״ד, ביז צו די קריג.

דער פעטער ז״ל ווען ער פלעגט קומען קיין סיגעט האט ער אויך געדאוונענט דארט, ער האט געדאוונענט פאר זיך, אויך אין די כהנא׳ישע ביהמ״ד. דער עצי חיים האט געהאט א איגענע ביהמ״ד, ס׳איז געווען א שול אין די שטאט, און נעבן דעם איז געווען זיין אייגענע ביהמ״ד, ס׳איז געווען צוויי, א ביהמ״ד מיט א שול, די דרשה האט ער געזאגט אין די שול, אין ביהמ״ד האט ער נישט געזאגט קיין דרשה, אלע דרשות, ראש השנה פאר תקיעות שופר, יום כיפור פאר כל נדרי, שבת שובה, שבת הגדול, און אויך הושענא רבה איז אויך געווען אין די שול, בקיצור אלע דרשות וואס

בזה״ל: ״אבל אנחנו לא כן קבלנו מרבותינו הקדושים, אלא גם האכילה צריך להיות ברבים״.

7 הנה ענין הברעכן ידוע אצל חסידים שבעש״ק לא השתמשו עם הסכין רק היה שוברין החלה בידים, וכבר מובא מנהג זו במהרי״ל (בהל׳ סעודה), ועיין בס׳ טעמי המנהגים (דף קיז) שמעתי כי יום הו׳ הוא נגד יוסף, וביוסף כתיב בשבר אשר הם שוברים, ע״כ משברים ביום ו׳ את לחם המוציא בידים.

ועיי״ש שמביא בשם הרה״ק מאלעסק זי״ע, לפי שנוהגין לאכול בערב שבת קודש מהחלות אשר נאפים לכבוד שבת קודש, על כן נוהגין לפרוס בעש״ק פרוסת המוציא בידים, כדי לחלק בין החלות אשר אוכלים אותו בעש״ק, לבין החלות שאוכלים אותם בשבת קודש, שאותן החלות של שבת קודש חותכין בסכין.

ובס׳ אמרי פנחס מהרה״ק מקאריץ זי״ע (שער ד׳ אות ב) מביא טעם שנוהגין בערב שבת לשבור את לחם המוציא בידים, כי רמז חיתוך המוציא לשם חת״ך שהוא שם של פרנסה, ׳ומשביע׳ בגימטריא חת״ך, ובערב שבת כתב השו״ע שאין לאכול כדי להשביע, ע״כ אין לחתוך המוציא בסכין רק לפרוס בידים.

ועיי׳ בקובץ בית אהרן וישראל (גליון קג דף קכו, סק״ח) שהחסיד ר׳ משה מלמד ז״ל מלוצק היה מוסר את מה שהיה מרגלא בפימיהו של החסידים הזקנים בלוצק שבערב שבת אין משתמשים עם הסכין, כי המלאכים שומרים את הסכין לצורך חיתוך הקוגל בשבת קודש.

ועיי״ בס׳ אלה מסעי (עמ׳ קס״ד) שסיפר רבינו מרן הבר״מ זי״ע שמרן העצי חיים בעת שהיה ילד צעיר, נענה פעם ואמר לאביו שהוא יודע טעם למנהג הלזה, כי הרי איתא בשו״ע (סימן רנ ס״א) שיש להשחיז הסכין בערב שבת קודש, ובכן כיון שנותנים בערב שבת את הסכין להמשחיז שישחיזנו, הרי אין סכין בבית ומוכרחים לשבור את הלחם בהידים, ונהנה מרן הקדושת יו״ט מדברי בנו היניק.

כל הזכויות שמורות ©

איז געווען אלעס איז געווען אין שול, אין ביהמ"ד איז געווען מער די רבי׳סטעווע דאס איז נאר געווען פאר די חסידים, אין שול האבן געדאווענט די מאדערנע מענטשן, די הקפות איז געווען אין ביהמ"ד, ער האט געזאגט תורה אינמיטן די הקפות, אבער נישט קיין דרשה, נישט געזאגט מיט א טלית אויפן סטענדער ווי א דרשה. פלעגט ער גיין אין שול און ס׳איז נישט געווען אזוי פשוט, דער גבאי פון די שול איז אים געקומען אפנעמען, ס׳האט געהאט אזא פראטקאל, דער גבאי איז אים געקומען אפנעמען איז מען געגאנגען אין די שול, שבת פאר ראש חודש איז מען געגאנגען אין שול ראש חודש בענטשן, יעדן שבת מברכים איז ער געגאנגען אין שול, ס׳איז געווען פונקטליך אין צייט, אין שול האט מען געדאווענט פונקטליך.

בקיצור, דער שינאווער רב האט געדאווענט ביי די כהנא׳ישע, און בימיו איז דאך געווען רבי מרדכי׳לע נאדבורנער, דער רבי מרדכי׳לע נאדבורנער האט געדאווענט זייער שפעט יעדן טאג, נאך חצות נאכמיטאג האט ער געדאווענט שחרית, ס׳איז געווען א חידוש פון הנהגה ווי אזוי ער האט זיך געפירט יעדן טאג, און ער האט מקפיד געווען ביי זיין מנין זאל נאר דער וואס האט מיט געדאווענט דארט זיין, דער וואס האט נישט מיט געדאווענט, צוקוקערס, האט ער נישט געגליכן, ער האט געהאט א הקפדה און ער פלעגט אריסווארפן, דו האסט שוין געדאוונט, דו גיי ארויס.

איז דאך געווען חכמים, מענטשן וואס האבן שוין געדאווענט און האבן געוואלט דארט זיין, מ׳האט זיך אנגעטון טלית ותפילין און אריינגעקומען געזומען א סידור כאילו ער דאווענט, ס׳איז אאבער ישט געווען קיין חכמות ער האט דערקענט וועט ס׳האט יא געדאווענט וועט ס׳האט נישט געדאווענט, ביי אים איז נישט געווען קיין מעשיות, ער פלעגט צוגיין, ער האט געזאגט מא"ק, מוח קטן, מאך ארויס, שוין געדאווענט, דו האסט שוין געדאווענט ארויס, אזוי איז געווען.[8]

בקיצור דער רבי מרדכי׳לע נאדבורנער האט געדאווענט שפעט, אין שולחן ערוך שטייט מ׳דארף דאווענען פאר חצות, דער שינאווער רב האט געהערט אזא מין הנהגה האט ער געהאקט אויף דעם, אזאנס מ׳איז עובר אויף שולחן ערוך, שינאווער רב האט דאס נישט גורס געווען און ער האט אים זייער שטארק אטאקירט.[9]

אמאל האט זיך געמאכט א מעשה דער שינאווער רב איז געקומען קיין סיגעט, און רבי מרדכי׳לע נאדבורנער איז אויך געקומען קיין סיגעט - ס׳איז נישט געווען נאך אזוי ווי היינט מ׳האט געקענט אפשמועסן, ס׳איז נישט געווען קיין צייטונגען, די אלע מעשיות איז נישט געווען, ער איז געקומען, און ער איז אויך געקומען, די זעלבע שבת זענען ביידע געווען אין שטאט אין סיגעט - און רבי מרדכי׳לע נאדבורנער האט געוואוסט ער האט געהערט אז דער שינאווער רב רעדט אויף אים, ער באקלאגט זיך אויף אים, אין סיגעט איז געווען דער נאסוידער רב דער זוהן פון רבי משה ארי׳ פריינד, האט ער געזאגט פארן נאסוידער רב[10], ער זאל זאגן דעם שינאווער רב ער זאל אויפהערן צו האקן אויף אים, און האט געזאגט אזוי, ער זאל אויפהערן צו האקן אויף מיר, אויב נישט וועל איך אים אויסגיסן די בעכער ביי קידוש.

שינאווער רב איז געווען אין סיגעט, אויף שבת ער האט געפירט דארט טיש, און דער נאסוידער רב איז געקומען צום טיש פון שינאווער רב, און שינאווער רב מאכט קידוש מיט התלהבות און ס׳גיסט זיך אים אויס די בעכער האט זיך אויסגעגאסן אינמיטן קידוש, מ׳האט צוריק אנגעגאסן דעם כוס [כמבואר בשו"ע או"ח (סי׳ רע"א סט"ו ובטו"ז שם)]. און דער נאסוידער רב האט דאס צוגעקוקט ער איז געווען אזוי שאקירט, ווייל ער האט דאך אים געזאגט אזוי.

נאכן טיש איז ער אריינגעגאנגען צום שינאווער רב, ער זאגט, דער רבי זאל מיר מוחל זיין, און ער זאגט אים איך מוז פארציילן פארן רבי׳ן וואס איך האב געהאט, דא איז געווען רבי מרדכי׳לע נאדבורנער, און ער האט מיר געזאגט היינט איך זאל זאגן פארן רבי׳ן - ער האט פאר זיך געטראכט ער זאגט נישט גארנישט, ער וועט זיך נישט גיין אריינמישן, ער זוכט זיך קאפ ווייטאג, וואס ער זאל זאגן פאר שינאווער רב – אבער דערנאך וואס ס׳האט פאסירט אזוי די מעשה, איז ער יא אריינגעגאנגען אז דער רבי זאל מוחל זיין, איך מוז פארציילן פארן רבי׳ן, דאס איז דא רבי מרדכי׳לע נאדבורנער האט ער מיר אריינגערופן און געשיקט א שליחות פארן רבי׳ן, איך זאל זאגן פארן רבי׳ן ער זאל אויפהערן צו האקן אויף אים, ווייל אויב נישט וועט זיך אויסגיסן די כוס ביי קידוש, איך האב מיר באמת צוריק געהאלטן נישט זאגן, אבער איך זעה היינט האט אזוי פאסירט ביי קידוש ס׳האט זיך אויסגעגאסן די כוס.

שינאווער רב הערט אים אויס, און האלט אים פאהר ׳פארוואס ביזטו מיר נישט געקומען זאגן פאר קידוש? זאגט נאסוידער רב, און וואס וואלט וועט געווען? זאגט דער שינאווער רב, ׳איך וואלט וועט אנגעהאלטן די כוס מיט ביידע הענט ס׳זאל זיך נישט אויסגיסן׳...[11]

*

דער טאטע ז"ל האט דערציילט אז דער שינאווער רב איז אמאל געווען אין סיגעט, און אין סיגעט איז געווען ר׳ נפתלי האלפערט, ער איז געווען פון די ראשי הקהילה צוזאמען מיט רבי משה ארי׳ פריינד (בנו של הרה"צ ר׳ יהושע מקראלי ז"ל ואביו של

---

8 עיי׳ בס׳ נפלאים מעשיך (ח"ב): שמעתי הרה"ח ר׳ גרשון מענדל שווארץ בנו של ר׳ מיכאל טאקייער ע"ה שאביו היה חסיד מובהק של הרה"ק רבי ר׳ מרדכי׳לע מנאדבורנא, שהיה ידוע לבאי היכלו בקודש שהרה"ק הקפיד מאוד על אלו שהיו באים אחר תפילתם וסעודתם להתבונן בתפילתו של הרה"ק בשבתות ימים טובים, כי הרבה אנשים אבו לשמוע אל הרנה אל התפילה של הרה"ק, אבל היות שהיה מתפלל מאוחר מאוד, היו הרבה אנשים שהלכו להתפלל מוקדם ואכלו סעודתם ואח"כ באו לבית מדרשו של הרה"ק, אמנם הרה"ק הקפיד מאוד ע"ז.

וכאשר הרה"ק היה בא להתפלל היה מצווה שמי שכבר אכל לא יהיה בביהמ"ד בעת שהוא מתפלל [מרדכי זאגט, וואר עס האט געגעסן זאל ארויסגיין], ופעם אחת היה שם יהודי אחד שאכן כבר היה אחר סעודתו, והוא חשב לתומו שהרה"ק לא מתכוין אליו, והיות ונפשו איותה מאוד לחזות בנועם עבודתו לא יצא מביהמ"ד, והרה"ק חזר על דבריו שמי שאכל כבר שיצא מכאן, והלה עשה עצמו כאילו הדברים אינם מכוונים אליו, ולפתע נגש הרה"ק אל האיש הלז ואמר לו: די מאק, דו האסט געהערט וואס מרדכי׳לע האט געזאגט, והתחילו כל אבריו דא לדא נקשן בראותו שהרה"ק בעיניו הבדולחים הכיר בו.

9 ועיי"ש שמביא שמסופר ע"י נכדי הגאון רבי שמואל היילפערין ז"ל אב"ד אמסטערדאם שזקינם הנ"ל הלך פע"א לראות עבודתו בקודש של הרה"ק רבי ר׳ מרדכי׳לע זי"ע בשעת התפילה, אמנם היות שהוא כבר התפלל והוא ידע שהרה"ק מאוד מקפיד שלא יימצא בבית מדרשו מי שהתפלל כבר, ע"כ לבש תפילין דרבינו תם ונכנס לבית מדרשו, ורבי ר׳ מרדכי׳לע עמד כשפניו אל הכותל, ומיד כשנכנס נענה הרה"ק בלשון הקודש (היות שהוא לבוש בתפילין): אני מרגיש פה קדושת רבינו תם, ושיצא לחוץ.

עיין בס׳ המאזרני חיל (ח"ב) שכשהרה"ק משינאווא העיר על איחור תפילתו של הרה"ק הרבי ר׳ מרדכי הנ"ל, הגיעו למחרתו כמה אברכים לראות את הליכותיו בקודש, והרה"ק הרגיש בדבר, וקרא להם ושאל להם: אינגעלייט איר האט געלערנט פרק? [הכוונה על פרקי אבות], הלא אמרו חז"ל (אבות פ"ג) כל מי שמעשיו מרובין מחכמתו, דומה לאילן שענפיו מועטין ושורשיו מרובין שכל רוחות שבעולם באות ונושבות לא מזיזין אותו ממקומו, ופירש הרה"ק – כל רוחות, היינו כל בעלי רוח הקודש שבעולם עומדין כנגדו, אי אפשר לעמוד כנגד מי שמעשיו מרובין מחכמתו.

10 אגב, עיין בס׳ מרא דעובדא (מהרה"צ הרמ"א פריינד זצ"ל מירושת"ו) שכשהרה"ק הרבי ר׳ מרדכי׳לי זי"ע היה בסיגעט רצה הרה"ק מנאסוידב להכנס בפתקא ופדיון להרה"ק, וביקש רשות מאביו הגה"ח רבי משה ארי׳ ז"ל הראש הקהל דסיגעט, והוא אמר לו ליתן רק מעות בלי קוויטל, אמנם הרה"ק מנאסוידב הפצירו מחמת שאינו מן הכבוד להכנס בלי קוויטל, ואביו הסכים לכך, וכשנכנס ונתן להרה"ק את הפתקא והפדיון, אמר לו הרה"ק: הכסף הוא אמת, לכן אני לוקח ממך, אך הפתקא הוא שקר, על כן לא אקחנו ממך, ויהי לפלא.

11 אגב, עיין בס׳ עבודת עבודה (ח"ב) ובס׳ צדקת יהוסף שכשהרה"ק מצאנו זי"ע נסע עם בנו הרה"ק משינאווא לבקר בהיכלו של הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע, קיבלם הרה"ק בכבוד הראוי, ובתוך הדברים אמר להסף אם הייתם מקדימים לבוא, הייתם יכולים לראות את דמות דיוקנו של המרדכי׳לי שלי, שיש לו צורה כיוסף הצדיק, וכששמע הרה"ק משינאווא דברי הרה"ק מפרימישלאן, לקח תיקף ומיד מרכבה ורדף אחריו כברת דרך ארוכה כדי לזכות לראות את הואר זיו איקוניו של הרה"ק.

כל הזכויות שמורות ©

הגה"ק מאנסאד ז"ל), זיי זענען געווען דעם ייטב לב"ס צוויי געגנעראלן אין שטאט, רבי נפתלי איז געווען מער א עושר פון רבי משה ארי', ער איז נישט געווען אזא עושר ווי די כהניש"ע, אבער ער איז אויך געווען א גביר, און וועז דער שינאווער רב איז געווען אין סיגעט איז דער ציעשענובער רב נאך געווען א אינגל, איז ער מיטגעקומען מיט"ן פאטער קיין סיגעט, האט דער ר' נפתלי געזאגט פאר שינאווער רב אז ער וויל מאכן א סעודה לכבודו ביי אים אינדערהיים, און דער שינאווער רב זאל מוחל זיין אריבער קומען צו אים - מ'האט עס געדופן 'א אנבייס' אזוי האט מען געדופן א וואכעדיגע סעודה - און דער שינאווער רב האט נישט געהאט קיין חשק צו גיין, און ביי אים איז אבער געווען א כבוד אז דער שינאווער רב זאל זיין ביי אים אין שטוב, און ער האט מפציר געווען ביים שינאווער רב, האט ער אים געזאגט, וויסטו וואס, איך האב דא מיין זוהן, איך שיק צו דיר מיין זוהן, און דער ציעשנובער רב איז שוין דעמאלטס אלס קינד געווען א חתן ביים בעלזער רב (הגה"ק מהר"י ז"ל), און ר' נפתלי איז דאך געווען א בעלזער חסיד, האט אים דער שינאווער רב געזאגט נעם מיין קינד, האט ער מסכים געווען, און האט געמומען דעם ציעשנובער רב - ער איז נאך געווען א אינגל - און ער האט אים אהיים געמומען אויף די סעודה, און ער האט אים געזעצט אויבן אן, און אזוי מכבד געווען מיט אלעם, נאך וואס מ'האט געענדיגט די סעודה זאגט אים ר' נפתלי - איך וויל דיר געבן א מתנה אז דו זאלסט געדענקען אז דו ביסט געווען ביי מיר אין שטוב, און ער האט אים צוגעטראגן צום 'זילבער שענקל' דארט זענען געלעגן די זילבערווארג בעכערלעך און טעצעלעך, און נאך זילבער שטיקלעך, און ר' נפתלי זאגט אים ער זאל זיך אויסוועלן איין חפץ וואס ער וויל נעמען, זאגט ער 'איך דארף נישט', הייבט ער אים אן צו וועיזן א שיינעם בעכער און א צווייטע זאך, און ער זאגט 'ניין איך דארף גארנישט', און ר' נפתלי זאגט אים איינמאל און צוויי מאל, קוק איך וויל דיר געבן א מתנה, און ער האלט זיך ביי זיינעם 'איך דארף נישט', וועז מ'האט געענדיגט די סעודה, האט ער געמומען א פיאקער און אים צוריק אהיים געפירט צו די אכסניא וואו דער שינאווער רב איז געווען, און ער זאגט פאר שינאווער רב איך האב אים געמאכט א סעודה, אבער איך וויל זאגן פאר"ן רבי'ן אז ער איז א בטלן, פרעגט ער אים דער שינאווער רב, וואס איז ער א בטלן, זאגט ער, איך האב אים געוואלט געבן א מתנה א שיינעם זילבערנעם חפץ, און ער וויל נישט נעמען, פרעגט דער שינאווער רב פון זיין זוהן, פארוואס האסטו נישט געוואלט נעמען, זאגט ער 'וויל איך דארף נישט', זאגט דער שינאווער רב 'ער איז גארנישט קיין בטלן, ער איז נערעכט, ער דארף נישט', אז ער דארף נישט נעמט ער נישט.

*

כ'דערמאן מיך א אינטערסאנטע מעשה, דאס יונגסטע זון פון דברי חיים פון צאנזער רב, איז געווען רבי ישעי'לע פון קראקא, וועז ער האט חתונה געהאט האט דער דברי חיים שוין נישט געלעבט, ער איז נאך נישט געווען בר מצוה, וועז דער זיידע רבי שלום אליעזר האט חתונה גהאט האט ער שוין אויך נישט געלעבט, אבער ביידע זענען געווען חתנים, רבי ישעי'לע איז שוין געווען א חתן, רבי ישעי'לע איז געווען א איידעם אין בעלז, נישט ביים בעלזער רב אליינס, נאר ביים בעלזער רב'ס איידעם [הרה"ק רבי יחיאל מקרילאוויטץ זצ"ל], דער שידוך איז געשלאסן געווארן אין צאנז נאך בחייו פונעם דברי חיים[12], דעמאלט'ס איז דער בעלזער רב געקומען קיין צאנז כאטשיג דער בעלזער רב האט געהאט די כלה, אבער דער דברי חיים איז שוין געווען לעת זקנתו, איז דער בעלזער רב געקומען קיין צאנז. – איז דא אויף דעם אליין אויך אסאך אינטערסאנטע מעשיות, אדער בעסער געזאגט צאנזער מעשיות...

וועז מ'האט געשלאסן די שידוך – איז צאנזער רב האט געהאט א טאכטער נחמה, ציעשנוב'ער רב איז א אייניקל פון איר, דעם רביצין נחמה'לע האט מען איך געדופן, זי האט געפירט די שטוב די ווירטשאפט אין צאנז, הכלל מ'האט געזאגט בעלזער רב גייט קומען, ס'גייט זיין א תנאים, מ'גייט שליסן א שידוך, און אין צאנז דארט האט מען דאך גארנישט פארמאגט, וואס ער האט געהאט האט ער דאך אוועק געגעבן, איז זי אריינגעקומען צום פאטער צום הייליגן דברי חיים, און זי זאגט ס'קומט א גאסט דער בעלזער רב א גרויסער רבי, מ'דארף אהער שטעלן א תנאים ס'זאל זיין אביסל מענטשליך צוגעשטעלט, נו ער האט דאך נישט געהאט, האט ער געזאגט וויסטו וואס, זאל מען גיין בארגן פון די שכנים, הכלל מ'איז געגאנגען מ'האט געבארגט פון די שכינים, פון איינעם האט מען געבארגט א וויין פלאש, פון איינעם גלעזער, פון איינעם א בעכער, טעלער'ס ס'זאל זיין מ'זאל קענען אויפגעבן כיבוד, בקיצור מ'איז געגאנגען פון שכינים צוואמגעבארגט און אזוי געדעקט צו טיש. בעלזער רב איז אנגעקומען, ער איז אריינגעקומען צום טיש ס'איז געווען א שיין געדעקטע טיש, און דער דברי חיים זאגט, מחותן, מיין טאכטער נחמה'לע איז אריינגעקומען צו מיר היינט און זי זאגט מיר - ער הייבט אהן אזוי איבער צוזאגן - בעלזער רב קומט, בעלזער רב איז א גרויסער רבי, און ס'פאסט נישט מ'האט נישט מיט וואס מכבד צו זיין, ס'איז נישטא קיין מענטשליכע טעלער, מענטשליכע כלים גארנישט איז נישטא, נו וואס זאל איך טוהן איך האב דאך נישט, האב איך געזאגט מ'קען גיין בארגן פון די שכינים, האט מען אזוי געטון מ'האט געבארגט פון די שכינים, דער מחותן זאל וויסן וואס דער מחותן זעהט דא, גארנישט איז נישט מיינס, אלעס איז געבארגט פון די שכינים, אלעס אלעס איז געבארגט.

בקיצור איז די מעשה געווען, דער בעלזער רב איז געווען דארט אין צאנז, און בעלזער רב איז פארבליבן אויף שבת, דער דברי חיים האט געבעטן דעם מחותן ער זאל בלייבן אויף שבת, בעלזער רב איז טאקע געבליבן אויף שבת און פרייטאג צו נאכטס איז ער געקומען צום טיש צום דברי חיים, דער דברי חיים האט געזאגט שלום עליכם מיטן נוסח און געמאכט קידוש, און נאך קידוש רופט זיך אן דער דברי חיים 'בעלזער רב מאכט'ס קידוש', דאס האט געהייסן זייער א גרויסע כיבוד ער זאל אליינס מאכן קידוש, און בעלזער רב שטעלט זיך אויף און קנעפלט זיך אויף דאס רעשוואלקע, און טוט אויס די רעשוואלקע און אונטער דעם איז דא א טלית, און ער שטעלט זיך אויף ער נעמט דעם טלית און לייגט ארויף אזוי אויפן שטריימל, אזוי איז געווען די מנהג - אין סיגעט איז אויך געווען דער מנהג, דער זיידע ז"ל האט געזאגט שלום עליכם מיטן טלית אויפן שטריימל, אזוי איז געווען די מנהג – און בעלזער רב שטעלט זיך אויף לייגט ארויף דעם טלית אויפן שטריימל, און ער הייבט אן צו זאגן שלום עליכם, ס'האט זיך קיינער נישט געראכטן אויף דעם, קיינער האט זיך נישט געראכטן אויף אזא זאך, ס'איז געווען אין ביהמ"ד אזא גרויסער, דער דברי חיים האט געגעבן א קלאפ 'ס'זאל זיין שטיל!', בעלזער רב האט זיך צוגעמאכט די אויגן און ער האט שוין גארנישט נישט געזען, דער בעלזער רב האט אנגעהויבן אויפן בעלזער נוסח, הויעך אנגעהויבן שלום עליכם, ס'איז נאכנישט געווען אזא זאך אין צאנז!, און דער דברי חיים האט זיך אויסגעדרייט דאס בענקל און אים אנגעקוקט, און מיט'ן פינגער געוויזן פארן עולם מ'זאל זיין שטיל, אזוי האט ער אנגעהויבן שלום עליכם ביז נאך קידוש, אזוי איז געווען.

בקיצור איך גיי צוריק צו רבי ישעי'לע, רבי ישעי'לע האט קודם געוואוינט אין בעלזא, ער האט געגעסן קאסט אין בעלזא, אדער איך וויים נישט

[12] עיין בשו"ת מהר"ש ענגעל (ח"ז סי' ק"ט) שכ' וז"ל:...הייתי על נישואי הרב הצדיק הנ"ל (ההה"ק מטשעחויב) בק' בעלזא והשושבין שלו היה הרב הקדוש ציס"ע ר' יהושע זצ"ל אבד"ק בעלזא, וקודם שהלביש הקיטל להחתן סיפר מה ששמע בעת ההתקשרות מפי כ"ק מרן רשכבה"ג מצאנז ענינים מנשמתו של הרב ר' ישעי' דברים נוראים, ומאז הוא חביב עלי מאוד... עכ"ל.

כל הזכויות שמורות ©

פונקטליך די יארן, איך בין נישט אזוי באקאנט ווער ער האט זיך אוועק געצויגן פון בעלזא, און ער איז צוריק געקומען אין צאנזער געגענט - מ׳דארף וויסן דאס איז א אנדער געגענט, בעלזא איז נעבן לעמבערג דאס איז מער צו מזרח פון גאליציע, צאנז איז נעבן קראקא דאס איז מער צו מעריב, מ׳דארף קענען די מאפע אז נישט ווייסט מען נישט, ס׳איז אינגאנצן אן אנדערע געגנט - ער האט געהאט א מעשה דער רבי ישעי׳לע איז אליין קינד נישט געזונט געווען, און דער דברי חיים איז געגאנגען דאוועגען און ס׳איז געווען זייער א שווערע מצב, און דער מוטער דעם דברי חיים׳ס רביצין, זי האט געזען אז ס׳איז זייער א מסוכן׳דיגע מצב, האט זי זיך געשטעלט ביי די טיר און זי האט געזאגט ער קען נישט גיין יעצט דאוועגען ווייל ער איז אין זייער נישט קיין גוטע מצב, וואס גייט פארן?, זאגט זי ׳ישעי׳לע איז זייער נישט געזונט׳, האט ער געזאגט מ׳זאל נעמען די טאביק פושקעלע צוליגן און ער וועט זיין געזונט, האט מען געמומען די טאביק פושקעלע מ׳האט עס צוגעלייגט צו אים און ס׳איז געווארן בעסער און ער איז געזונט געווארן.

לימים, דער דברי חיים איז נסתלק געווארן און מ׳האט זיך צוטיילט מיט די חפצים, און די טאביק פושקעלע האט רבי ישעי׳לע באקומען. וועז ער איז אהיימגעקומען נאך וואס ער האט געוואוינט אין בעלז ער איז צוריק געקומען אהין, האט מען אים אויפגענומען אין טשעחויב, טשעחויב איז געווען א קליין שטעטל נעבן צאנז, זיי האבן נישט געדארפט קיין רב, נאר ס׳איז געווען צאנזער חסידים, און זיי האבן געגעבן א קאנסוס כדאי מ׳זאל אים רב, מ׳זאל אים נישט רופן ביים נאמען, זיי זענען געווען פיינע מענטשן האבן זיי אים געגעבן א קאנסוס מ׳נעמיר אויף א רב, און ער איז געווארן א רב, אבער ער איז ווייטער געפארן, ער איז נישט געבליבן דארט וואוינען, אזוי איז געווען אין טשעחוב, רבי ישעי׳לע איז געווארן רב אין טשעחוב און נאכדעם האט ער זיך אריינגעצויגן קיין קראקא.

וועז ער האט זיך אריינגעצויגן קיין קראקא איז געקומען דער שינאווער רב צו פארן כדי מחזק זיין דעם ברודער, ער איז דאך געווען דער עלטערער ברודער, דער טאטע איז דאך שוין נישט געווען, ער איז געפארן קיין בעלזא אויף די חתונה דעמאלט׳ס אלץ דער עלטסטער ברודער, בקיצור ער איז געפארן קיין קראקא מחזק זיין דעם יונגערן ברודער, הכלל ער איז געווען דארט אויף שבת. וועז ער איז אוועק געפארן זאגט רבי ישעי׳לע פארן שינאווער רב, ׳דו פארסט אהיים איך בלייב דא אליינס, פון וואו וועל איך האבן פרנסה?׳, האט אים שינאווער רב געזאגט דו האסט דאך די טאביק פושקע, דו אליינס האסט דאך געהאט א מופת, מיטן טאביק פושקע וועסטו קענען פועל׳ן ישועות, וועסט ארויפלייגן די הענט אויפן טאביק פושקעלע, דעם טאטנ׳ס טאביק פושקעלע, און די וועסט אנווואונטשן, די ברכה וועט מקוים ווערן וועסטו האבן פרנסה, שוין, אזוי איז געווען, אידן זענען געמומען און ער האט געהאט די טאביק פושקעלע, ער האט ארויפגעלייגט די הענט דערויף, אנגעווואונטשן אין זכות פון טאטן ז׳ל, אידן זענען געהאלפן געווארן, און אזוי האט ער געהאט פרנסה.

האט זיך געמאכט א מעשה דארט, איינער האט זיך געדרייט ביי רבי ישעי׳לע, און יענער האט נישט מורא געהאט פונעם לא תגנוב, און ער איז געגאנגען און ער האט אים באגנב׳עט די פושקעלע, ער האט אים צוגענומען דעם היילגן חפץ, ווען ער האט אים צוגענומען דעם חפץ איז ער געווארן אויס מענטש, ער האט שוין נישט דאס, נו וואס גייט זיין דא איז ער אוועק געפארן קיין שינאווא, ער איז געפארן קיין שינאווא און האט פארציילט וואס האט פאסירט מיט אים, זאגט אים שינאווער רב ׳דעם טאטנ׳ס א קינד דארף א טאביק פושקעלע?׳ און אהן א טאביק פושקעלע קענסטו נישט?׳ וועסט בענטשן אידן, אידן וועלן געהאלפן ווערן, וועסט האבן פרנסה אהן א פושקעלע׳, שוין האט ער באקומען א ברכה פון שינאווער רב, איז ער אהיים געפארן און אידן זענען געקומען ער האט טאקע געבענטשט אידן, אידן זענען געהאלפן געווארן, ער האט געהאט פרנסה, אזוי איז געווען.

דער וואס האט געגנב׳ט די פושקעלע האט דאך געווואוסט אז די פושקעלע האט א גרויס חשיבות ביי אים, ער האט דאך געווואוסט וואס א כח דאס איז, האט ער אים אנגעטראגן ער קען צוריק באקומען די פושקע אבער פאר גרויס געלט, זאגט רבי ישעי׳לע איך דארף שוין נישט, איך דארף שוין נישט! געב מיר נישט, ס׳איז גוט אזוי.

*

דער שינאווער רב איז אמאל געקומען קיין אוהעל אויף שבת, ער איז געווען אויף שבת, ער האט באפוילן ער וויל זאגן א דרשה, ער פלעגט נישט צו זאגן קיין דרשות, ער איז געקומען קיין אוהעל האט ער געזאגט ער וויל זאגן א דרשה, נו שוין, אז ער וויל זאגן א דרשה וועט זיין א דרשה, ס׳איז געקומען א גרויסער עולם מ׳האט געהערט אז שינאווער רב גייט זאגן א דרשה, און ס׳איז זיך צוזאמגעקומען יעדער אייגנר, און שינאווער רב האט זיך אויפגעשטעלט און ארויפגענגען אויפן ארון קודש זאגן א דרשה, האט ער אזוי געזאגט, מיט פופציג יאר צוריק האב איך - שינאווער רב איז דאך געווען א איידעם ביים ארי׳ה דבי עילאי[13], דער ארי׳ה דבי עילאה איז געווען אן איידעם ביים ישמח משה, האט דער שינאווער רב געגעסן קאסט ביים ישמח משה אין אוהעל[14], שינאווער רב האט געווואוינט דעמאלט׳ס אין אוהעל, - איז פופציג יאר צוריק בין איך געווען א יונגערמאן האט איך געווואוינט דא אין אוהעל, און כ׳האב געגעסן דא קאסט, און דער ישמח משה האט מיך מכבד געווען מיט א דרשה, און ער האט טאקע געזאגט א דרשה, איך האב געזאגט זייער א שיינעם פלפול און זייער א שיינעם דרוש, איך פאר מיר האב זייער הנאה געהאט פון די דרשה, האב איך מיר בארעכנט איך האב נישט געטארט אזוי הנאה האבן פון די דברי תורה, והיות תשובה מוז זיין באותו מקום, בין איך געקומען דא אהער דא תשובה טוהן אויף דעם מקום, דא האט דאס פאסירט און איך וויל דא תשובה טוהן, ער האט געווייזט בדמעות שליש, דא האב איך געזאגט א דרשה איך האב הנאה געהאט פון די דרשה, מוז איך קומען דא תשובה טוהן - דאס איז געווען די עבירות פון שינאווער רב.

*

ס׳איז דא א תורה אין דברי יחזקאל, דער דברי יחזקאל איז געווען אין אוהעל אויף שבת, אין אוהעל איז געווען א מחלוקה נאכ׳ן ייטב לב צו מ׳זאל אויפנעמען א רב, בעסער געזאגט, מ׳האט נאך דעם ייטב לב געדופ׳ט, מ׳האט אים ארויס געשיקט פון שטאט פון אוהעל, עכ״פ איז געווען דארט אן אשכנז׳שער רב. וואס איז געגאנגען שבת נאכמיטאג שפאצירן מיט די רביצין, ס׳איז געווען א שיינע צייט איז ער געגאנגען שפאצירן, אזוי אויך האט ער אפגעלאכט פון די חסידים איבער דעם מנהג אז מ׳זיצט אינאיינעם ביי שלוש סעודות.

איז דא א תורה פון וועז דער שינאווער רב איז געווען פרשת כי תבוא דארט אויף שבת, די תורה

---

13 ויש לצטט דברי הרה"ק משינאווא בהסכמתו על הס׳ ארי דבי עילאה וזלש"ק: ...ואם אמנם היה ראוי לי להיות ירא וחרד לגשת אל הקודש ליתן הסכמה על דברי קודש אשר יצא מפי הקדוש האי גברא רבא, אשר בעודו בחיים חיותו כמעט כל גדולי עולם השכימו לפתחו, ורבים וכן שלימים שאבו ממנו מעיינות החכמה בגלה ובנסתר...עיי"ש.

14 יש לציין שבס׳ דברי תורה (מוגקאטש - מהדורא ו׳ אות לו) מובא שהרה"ק משינאווא סיפר בסעודת שבע ברכות של המנח"א זצ"ל שקיבל מחו"ז הישמח משה שנתגלה לו מן השמים, כי אם אומרים חידושים בשכל ישר וצח, אז גם אם לא היה כוונת בעל המימרא בזה מקודם, עם כל זה נעשה בשמים אמת מזה, עיי"ש באריכות.

ואגב עיין בס׳ מבאר הצדיקים (ח"א עמ׳ שס"ז) שכשהרה"ק משינאווא היה עוד סמוך על שולחן חו"ז הרה"ק הישמח משה, היה פע"א בסעודת רעווא דרעווין והנאספים רצו להתחיל את הזמירות בני היכלא דכסיפין, הורה הישמח משה שעדיין לא יתחילו כי עדיין חסר אחד מבני היכלא.

כל הזכויות שמורות ©

איז געדרוקט אין דברי יחזקאל פרשת כי תבוא – אסאך תורות אין דברי יחזקאל זענען געזאגט געווארן צוליב מעשיות, און די תורה איז צוליב די מעשה – זאגט דער דברי יחזקאל, ער שטעלט זיך אזוי, שטייט אין פסוק (דברים כו, יז) את ה' האמרת היום, זאגט רש"י האמרת והאמירך אין לו דמיון במקרא, ומצאתי להם עד, זאגט רש"י אז ער האט יא געטראפן דמיון במקרא, יתאמרו כל פועלי און (תהלים צד, ד).[15] זאגט דער שינאווער רב כ'פארשטיי נישט, רש"י זאגט אז ער האט נישט געטראפן און גלייך נאכדעם זאגט ער אז ער האט יא געטראפן, נו האט ער דאך יא געטראפן, האט ער דאך געקענט זאגן תיכף.

איז אזוי, חסידים זענען געזעצן אינאיינעם אין ביהמ"ד ביי שלש סעודות, און די אשכנזים זענען נישט געזעצן ביי שלש סעודות, און ער איז געגאנגען שפאצירן מיט די רביצין, זאגט דער דברי יחזקאל אזוי, מ'פרעגט אים, פארוואס גייסטו שפאצירן מיט די רביצין, זאגט ער, וואספארא עבירה איז גיין שפאצירן מיט די רביצין? מ'טאר נישט גיין שפאצירן מיט די רביצין?, פרעגט מען אים פארוואס זיצסטו נישט אינאיינעם מיט אידן ביי שלש סעודות?, זאגט ער, וואו שטייט עס אין שולחן ערוך אז מ'דארף זיצן שלש סעודות ברבים אזוי ווי חסידים זיצן? וואו שטייט עס? זאגט דער שינאווער רב 'ס'שטייט נישט אז מ'דארף זיצן שלש סעודות, און ס'שטייט נישט אז מ'טאר נישט גיין שפאצירן מיט, מ'זעהט אבער ווער ס'טוט וואס, ערליכע חסידישע אידן זיצן ביי שלש סעודות, און די פראסטאקעס גייען שפאצירן'.

האט ער געטייטשט, את ה' האמרת, האמרת והאמירך אין לו דמיון במקרא, מ'קען נישט אויף יעדע זאך טרעפן וואו שטייט עס אין פסוק, נישט יעדע זאך טרעפט מען אז ס'שטייט אין פסוק, אבער מצאתי להם עד, ס'שטייט יתאמרו כל פועלי און, מ'קוקט אזוי טוהן די פועלי און, ווייסט מען אז דאס איז נישט דער ריכטיגער וועג. ער האט עס געזאגט אין אוהעל אויף שבת אויף דעם ענין.

*

ווען דער שינאווער רב האט חתונה געהאט דאס ערשטע מאל (בשנת תק"ץ), האט ער געגעסן קאסט ביים ישמח משה,[16] נאכדעם איז זיין רעביצין זייער יונג אוועק ל"ע, כ'האב געזעהן א בילד פון איר מציבה, זי האט געהייסן 'טאבא', זי ליגט אין סטראפקוב, און ס'שטייט דארט 'נכדת הגאון ... שליט"א' אויפן ישמח משה. נאכדעם האט ער חתונה געהאט מיטן א שוואגער'ס (הגה"צ ר' מרדכי זילבערשטיין ז"ל אב"ד האלשיץ) א טאכטער - קודם איז ער געווען א איידעם ביים ארי' דבי עילאי (חתנו של מרן הישמח משה ז"ל) אליינס, און נאכדעם איז ער געווארן א איידעם ביים ארי' דבי עילאי'ס א איידעם - און דעמאלטס האט ער אויך געגעסן קאסט ביים ישמח משה, אינמיטן די צייט וואס ער איז געווען דארט אויף קאסט איז דער ישמח משה נפטר געווארן (ביום כ"ח תמוז שנת תר"א לפ"ק), איז געווען א סכסוך צי מ'דארף וויטער געבן קאסט פאר'ן שינאווער רב, און אויף דעם איז דא א תשובה אין דברי חיים (חו"מ סימן א').[17]

איך מיין אז די ערשטע רעביצין איז אוועק תקצ"ח, און נאכדעם ווען ער האט חתונה געהאט דאס צווייטע מאל איז ער אויך געווען דארט ביז כ"ח תמוז תר"א, וואס דעמאלטס איז דער ישמח משה נסתלק געווארן.

*

דער קדושת יו"ט איז אויך געווען אין שינאווא, ער איז געפארן קיין שינאווא און איז געווען אויף א שבת, און ביים טיש האט ער אויך מיט געגעסן, אזוי איז געווען דער מנהג אין צאנז און אין סיגוט אז די געסט האבן מיטגעגעסן די סעודה, אבער קידוש געמאכט האט נאר דער רבי און יעדער האט יוצא געווען, דער קדושת יו"ט איז אויך געזעסן ביים טיש, און נאכדעם וואס דער שינאווער רב האט געמאכט קידוש האט ער אים געזאגט 'סיגוט'ער רב מאכט'ס קידוש', האט ער אים געווייזן אז ער האט אינזין געהאט יוצא צו זיין פונעם רבי'ן, זאגט אים דער שינאווער רב 'און איך האב אינזין געהאט אייך נישט מוציא צו זיין', ער איז געבליבן שטיין, דער שינאווער רב האט געהייסן און מ'האט אריינגעברענגט א בעכער און מ'האט אים געגעבן ווייַן, און ער האט זיך געמוזט אויפשטעלן און מאכן קידוש, האט ער געזאגט נאכדעם 'מער קום איך נישט', ער האט געזאגט 'אז מ'קומט צו א רבי'ן דארף מען האבן התבטלות, און אז מ'מאכט פון מיר דא א עסק קען איך נישט קומען'.

אבער ער האט געשיקט דעם זיידן ז"ל דעם עצי חיים קיין שינאווא, ער איז עטליכע מאל געפארן קיין שינאווא,[18] נאך בחייו פונעם פאטער. באמת,ער איז נאך געפארן אלץ קינד קיין שינאווא, דער קדושת יו"ט האט אים נאך געשיקט אלס קינד, דאס האב איך געהערט פונעם טאטן (כ'ק מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל) אז ער האט איהם געשיקט, אבער פון אנדערע האב איך געהערט אז דער קדושת יו"ט האט איהם געזאגט: "כ'ווייל דו זאלסט זעהן וויאזוי מ'זאגט אן 'אשר יצר'!".[19]

---

15 וז"ל רש"י שם (דברים כו, יז): האמרת והאמירך - אין להם עד מוכיח במקרא ולי נראה שהוא לשון הפרשה והבדלה הבדלתי לך מאלהי עובדי כוכבים להיות לך לאלהים והוא הפרישך אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה ומצאתי להם עד והוא לשון תפארת כמו יתאמרו כל פועלי און.

16 בספר תולדות המראה יחזקאל זי"ע מובא שהרה"ק רבי מענדעלע מדעעש זי"ע סיפר שהרה"ק משינאווא ישב סמוך אצל שולחן זקינו יותר מי' שנים דהיינו מיום נישואיו בשנת תק"צ עד שנת תר"א [בצירוף שנות נישואיו בזיווג ראשון וגם בזיווי"ש].

ועיין בס' צדיק כתמר יפרח שכותב ששמע מרביה"ק מסאטמאר זי"ע בשמח"ת שנת תרצ"ט כשסיפר שהרה"ק משינאווא סיפר ששמע באמצע ההקפות איך שזקינו הי"מ אמר בההקפה הרביעית: ברוך הבא משרע"ה, אתה יכול להעיד שקיימתי תורתיך וכו' וכו' כידוע, והנראה מזה שהרה"ק משינאווא נשאר בשמח"ת במחיצת זקינו הי"מ. וע"ע בספר כנסת יחזקאל מהגה"צ מדעעש ז"ל (פרי ויחי) בהספידו את הרה"ק משינאווא שמביא כעי"ז, עיי"ש בארוכה.

ועיין בתחילת ספר מכתב סופר (תולדות המחבר) שמביא שהגאון רבי שמעון סופר זצ"ל אב"ד קראקא נסע לפני נישואיו בשליחות אביו לקבל ברכה מהרה"ק הישמח משה, והישמח משה אמר לו שיכנס גם אצל נכדו הרה"ק משינאווא שהיה אז סמוך על שולחנו, עיי"ש הסיפור באריכות.

17 וז"ל שם: שאלה, גדול הדור א' (מרן הישמח משה) שידך את נכדו הבתולה עב"ג והבטיח בקשרי התנאים לתת מזונות להזוג... במשך שלש שנים רצופים... ובעת הנישואין לא היה שמה אותו גדול לקבל קנין על תנאים האחרונים כנהוג, אעפי"כ שלח להזוג הנ"ל כפי אשר הבטיח להם, והנה סוף תמוז העבר נפטר הגאון המנוח ז"ל ונתעלה למעלה ושל"ח, והנה בא האברך חתן הגאון המנוח ז"ל להוציא מיורשי המנוח התחייבות, ומראה מכתב מהגאון הנ"ל בחי שכתב לו כמה ענינים, ובתוך דבריו כתב לו אודות מעותיו, ואף שהגאון המנוח לא כתב בעצמו המכתב רק חתם ידו אין לומר שלא השגיח במה שכתב הסופר... כיון שהדברים הנ"ל המה סמוכים תיכף להחתימה בוודאי קרא היטב, ובפרט שגלוי לכל שהגאון המנוח הנ"ל "אף שהיה זקן לא כהו עיניו, והיה רואה למרחוק, וקרא כתבים בלא בתי עינים שקורין ברי"ל ממרחק..."

18 עי' בקו' זכרון יחזקאל (אות הנ"ה) שמרן העצי חיים ז"ל היה פעם אחת אצל מרן הגה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע במרחץ קרעניץ על שבת קודש, בעת שהיה העצ"ח בן י"ד שנה, והיה חתן עם בת אחיו, ואמר לאחיו הרה"ק ר' שלו' אליעזר זי"ע הי"ד שהביא לביתו את הברוך טעם. ומרן הגה"ק משינאווא זי"ע דיבר עמו בד"ת והפליג בשבחו מאד.

19 עי' בס' רבינו הקדוש משינאווא (ח"ב עמ' תשפ"ט): "הקדושת יום טוב הירבה לשלוח את בנו העצי חיים בימי צעירותו לשינאווא, ובכל אימת שנסעו קבוצת חסידים מסיגעט לשינאווא צירפו עמהם. ומסופר שלפני הבר מצוה בטרם מלאו לו י"ג שנה שלחו אביו לשינאווא וכה אמר לבנו: "ברצוני שתלמד שם איך לומר 'לשם יחוד' קודם הנחת תפילין, ואיך מברכים 'אשר יצר'!" כידוע מגודל עבודת רביה"ק בברכת אשר יצר".

עי' בס' שיח זקנים (ח"ג עמ' ר"ג): "פעם בעת ביקור אצל הרה"ק משינאווא שמעה נכדתו הילדה רבקה מרים בת הרה"ק מצעשינוב זצ"ל את זקינה הרה"ק מברך 'אשר יצר' בקול רעש גדול. הילדה שהיתה אז כבת שש התפלאה מאוד ושאלה את זקינה: "זיידע וואס שרייסטו אזוי,"!? השיב לה הרה"ק משינאווא: "מיין קינד, אז מען זאגט א ברכה פארן היילגן באשעפער דארף מען זיין גרייט פארברענט צו ווערן פארן באשעפער!".

וע"ע שם (ח"י עמ' רנ"ט): "סיפר לי ש"ב הרה"צ ר' יעקב משאץ שליט"א ששמע מזקנינו הרה"ק ר' שלום משאץ זצ"ל שאמר: "מהרה"ק משינאווע זצ"ל נודע לי שברכת 'אשר יצר' היא ברכה".

כל הזכויות שמורות ©

רבי דוד יצחק פון די ווערצבערגער משפחה[20] איז געווען ביים קדושת יו"ט, און ער האט דערציילט אז ער פארט אויף שינאווא, האט ער מיט אים מיטגעשיקט דעם זיידן - ער איז נאך געווען א יונגל - און ער האט אים געזאגט אז ער זאל זאגן דעם שינאווער רב ער זאל אים בענטשן. וועו ער איז געווען ביים שינאווער רב האט ער געזאגט, אז דער טאטע האט מיר געזאגט אז איך זאל בעטן דעם רבי'ן אז דער רבי זאל מיך בענטשן, דער שינאווער רב האט אריינטראכט, און זאגט אים ווייסטו וואס?, כ'וועל דיך בענטשן ביי דיין חתונה.

דעמאלטס האט ער אים נישט געוואלט בענטשן. ר' דוד יצחק – וואס האט אים באגלייט – האט געמיינט אז דער זיידע וואס איז נאך געווען א יונגל וועט אנהויבן צו מוטשען, ווייל מ'האט אים אנגעזאגט ער זאל בעטן א ברכה, האט ר' דוד יצחק אים אנגעהויבן צו בארוהיגן, האט ער געזאגט 'כ'האב פארשטאנען אז דער רב זאגט אז ער וועט מיך בענטשן ביי דיין חתונה'.

---

20 החסיד רבי דוד יצחק וועריצבערגער ז"ל הי' שו"ב בטעטש מלא בתורה וחסידות, מחסידי הגה"ק משינאווא ז"ל ומתלמידי מרן הייטב לב ז"ל ואח"כ נסע לאורשיווא והיה מהסמוכים על שולחנו של רביה"ק ז"ל.

וכעי"ז שם (ח"ה עמ' רי"ז): "סיפר לי הרה"ח ר' מאיר שטיין נ"י [ע"ה]: זקיני הרה"ח ר' יעקב יוסף לעפקאוויטש ע"ה היה נוסע לשינאווע והיה אצל כל בני הרה"ק מצאנז זצ"ל לכל הפחות פעם אחת, ואמר לי: "אין שינאווע האט מען געזען אז 'אשר יצר' איז אויך א ברכה".

וע"ע בס' רבינו הקדוש משינאווא (ח"ב עמ' תקס"ז): "אחד החסידים ששהה בחצר הקודש של הרה"ק משינאווא זצ"ל חש לפתע ברע ונכנס אל הרה"ק להזכיר עצמו. אך עמדו רגלי החסיד על מפתן החדר והנה הרה"ק משינאווא נטל ידיו והחל לברך 'אשר יצר' כדרכו בקודש בקול רם והתלהבות רבה. כשסיים הרה"ק 'רופא כל בשר ומפליא לעשות' הרגיש אותו חסיד כי הוטב לו וחלפו מכאוביו מבלי שהיה זקוק להזכיר עצמו לפני הרה"ק".

וע"ע שם (ח"א עמ' רל"ד): "שמעתי מהרבנים הגה"ח ר' יוסף ואחיו רבי אליהו כ"ץ רב דקרית יואל בב"ב בשם אביהם הגה"צ מריסקאווא זצ"ל אשר סיפר לו הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט זצ"ל: "פעם אחת ביקר אצלו אחיו רביה"ק משינאווא בראצפערט והיה אצלו בבית התבשיל קעסיל של מים ליקח ממנו לנטילת ידיים, וכשאחיו רבינו בירך ברכת 'אשר יצר' בהתלהבות כדרכו בקודש מרוב דביקותו ויקוד אש קודשו שבר את הקעסיל שממנו לקח המים לנטילה. המשיך רבי שלום אליעזר לספר שהוא אסף את השברים של הקעסיל ונטלם כחפץ דקדושה והטמינם בביתו כסגולה ושמירה".

וע"ע בס' תהלת חיים (ח"א עמ' ר"ג) בשם ספר אחד: "סוחרים גדולים שהיו עסוקים ביותר בעסקיהם צמאה נפשם לראות את הרבי שלהם הצדיק ר' יחזקאל משינעווע זצ"ל ולהתבשם מתפילתו. כשהגיעו לחצרו של הרבי היה הרב הקדוש בביה"כ. המתינו הסוחרים והרבי יצא ובירך ברכת 'אשר יצר' מילה במילה ובכוונה גדולה. אמרו הסוחרים החסידים זה לזה: "ברכה זאת שנאמרה מפי הצדיק בדחילו ורחימו עוררה בלבנו רגש עז של יראת שמים וריוותא את נפשנו כך שאנחנו יכולים כבר לחזור לביתינו"...

שפעטער איז ער געווארן א חתן ביים בארדיובער רב (הגה"ק רבי משה ז"ל בן הגה"ק רבי ברוך מגאראלין ז"ל, בן מרן הק' מצאנז ז"ל וחתן מרן הייטב לב ז"ל) און למעשה איז די כלה אוועק ל"ע,[21] נאכדעם איז ער געווארן א חתן ביים זיידן רבי שלו' אליעזר'ל, די חתונה איז געווען אין טארנא (מקום מגורי הרה"ק מהרש"א ז"ל אבי הכלה באותו זמן), און דער שינאווער רב איז טאקע געקומען צו די חתונה,[22] און ער האט אים דארט געבענטשט.

*

נאכדעם איז דער זיידע ז"ל דער עצי חיים געפארן עטליכע מאל קיין שינאווע, איינמאל ווען ער איז געקומען פון סיגוט קיין שינאווא, און אידן פון סיגוט האט מיט געשיקט קוויטלעך, ער איז אריין געקומען און עס אהין געגעבן פאר'ן שינאווער רב, און זאגט 'איך האב געברענגט קוויטלעך מיט פדיונות, זאגט אים דער שינאווער רב 'איך האב נישט קיין כח, איך גיי מיך אראפ לייגן אויפן דיווא"ן - דאס איז געווען אין שטוב אזוי ווי א קאוט"ש היינט - געב אהער די פדיונות און דו ליין מיר פאהר די קוויטלעך', און אזוי איז געווען, דער שינאווער רב האט זיך אראפ געלייגט און דער זיידע האט אים פאהרגעלייגט. ביי די חסידים האט מען געזאגט אז ס'איז א גרויסע זאך אז ער האט אים געהייסן פארליינען די קוויטלעך, ס'איז געווען אזא ענין פון סמיכה.

*

דער זיידע איז נאך אמאל געווען אין שינאווא, און דער שינאווער רב איז שוין געווען לעת זקנותו, און דעמאלטס איז דער גארליצער רב אויך געווען דארטן, דעמאלטס איז געווען אין די משפחה א מעשה א וויכוח איבער א היתר מאה רבנים אין די צאנזער משפחה, און ס'האט געהייסן אז ס'איז בהסכמתו פונעם שינאווער רב, און דער גארליצער רב איז געווען שארף אנטקעגן, און האט דארט פארגעהאלטן דעם שינאווער רב היתכן ער איז מסכים צו דעם, דער גארליצער רב האט דאך קיינעם נישט פארשוינט, האט ער אים אזוי

---

21 ידוע שאמר אז הרה"ק מבארדיוב ז"ל שיותר מצטער על זה שאבד את העצ"ח ממה שמצטער בפטירת בתו ר"ל.

ומן הראוי לציין כי בעת קישור החיתון עם בתו של הרה"ק מבארדיוב קיבל מרן העצי חיים "חתן זייגער" במתנה כנהוג, ואחר שנפטרה הכלה שמר על המורה שעות (חתן זייגער), וברבות השנים כשאירס את בתו עם הגה"צ בקש"ת רבי חיים יצחק אייזיק האלבערשטאם ז"ל שנתקבל אח"כ לאבד"ק סלאטפינא, נתן לו את החתן-זייגער הזה במתנה, באומרו כי בכך רצה להשיב את הפקדון, כי הגה"צ מסלאטפינא היה נכדו של הרה"ק מבארדיוב בן אחר בן.

22 כי הי' דודו של הכלה הצ' ברכה סימא, שהיתה בתה של אחיו הרה"ק רבי שלו' אליעזר מראצפערט זי"ע, וגם היה דו"ז של הכלה שהיתה נכדת גיסו הגה"ק רבי מאטעלע מהארנאסטייפל ז"ל.

סיקירט פארוואס ער לאזט עס צו, זיי ביידע זענען געווען אין שטוב, און דער זיידע איז אהנגעקומען און ער איז אריינגעקומען שלום נעמען, דער זיידע איז נאך געווען א אינגערמאן דעמאלטס, און האט אזוי געזהען דעם וויכוח, האט דער שינאווער רב זיך אהנגערופן פארן גארליצער רב 'וואס ווילסטו פון מיר, זעהסטו אז מ'מיינט מען אמת'דיג האט מען אזעלכע קינדער', (אשר כידוע שגם מרן הקדושת יו"ט נשא בזיוו"ש עפ"י היתר ק' רבנים).

*

דאס האב איך געהערט פון ר' חיים הערש יאקאבאוויטש,[23] ווייל זיין טאטע איז מיטגעפארן מיט'ן קדושת יו"ט קיין טארנא צו די חתונה. אויפ'ן וועג האט דער קדושת יו"ט געהערט אז דער שינאווער רב קומט צו די חתונה. ער האט נישט געהאט געוואוסט פריער, איז ווען ער האט געהערט אז שינאווער רב קומט אויף די חתונה האט ער געזאגט "איך בין יעצט שוין אויס מחותן"... (מפני כבודו של הגה"ק משינאווא ז"ל).

די חתונה פון זיידן ז"ל איז געווען זייער שפעט אויפדערנאכט, ווען דער שינאווער רב איז אנגעקומען האט ער געזאגט ער וויל זיך אראפלייגן - אנלאנען, אזוי האט מען עס גערופן. ער האט זיך אראפגעלייגט און ס'האט געדויערט און ס'האט זיך פארשפעטיגט, מ'האט געווארט אויפ'ן שינאווער רב. אזוי איז געווען שפעט די חופה. דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט האט געהייסן פאר'ן חתן, פאר'ן עצי חיים, ער זאל אויספאסטן, ס'איז שוין געווען שפעט ביי דער נאכט, פאר די חופה ער זאל אויספאסטן, און ער האט געזאגט ער בלייבט פאסטן.

דעם זיידן ז"ל'ס חופה (מרן העצי חיים ז"ל) איז געווען אין שטוב, ס'איז געווען א געוואלדיגער עולם, ס'איז געווען געפאקט די גאס און מ'האט נישט געקענט ארויסגיין, האט דער שינאווער רב געזאגט מ'זאל מאכן אין שטוב. דער שינאווער רב איז געווען מסדר קידושין.

מ'האט קודם געשטעלט אפאר חופות... מ'האט פראבירט צו שטעלן דא און דארט עטליכע פלעצער, אבער צום סוף איז עס געווען אין שטוב. ס'איז געווען א גרויסער עולם און מ'האט נישט געקענט דעם עולם ארויסשטופן, האט שינאווער רב געזאגט מ'זאל מאכן אין שטוב. פארדעם איז דעם זיידנ'ס חופה איז געווען אין שטוב.

---

23 הרה"ח המרומם ר' חיים הערש יאקאבאוויטש ז"ל מפארי ונכבדי אנשי שלומינו וממקורבי מרן רביה"ק ז"ל, שזכה להסתופף בצל צדיקים בדור הקודם, והי' מקור ראשון ומוסמך לכמה סיפורים ועובדות.

כל הזכויות שמורות ©

איך געדענק דער טאטע ז"ל האט געפרעגט דעם פעטער ז"ל צי ער האט געקענט דעם שינאווער רב? האט ער געענטפערט, א שאלה? ער איז דאך געווען ביי דיין טאטנ'ס חתונה, ביים עצי חיים'ס חתונה, ער האט געזאגט, איך בין געווען א גרויס יונגל. דער שינאווער רב איז געקומען צו די חתונה קיין טארנא, ער איז געווען מסדר קידושין.[24]

*

כ'האב געהערט פון טאטן ז"ל אן אינעם טאג פון די חתונה פון זיידן ז"ל דער עצי חיים, האט דער שינאווער רב געזאגט 'וער עס דארף א ישועה געהאלפן צו ווערן מיט קינדער, זאל קומען', ס'איז ארויס געגאנגען א קול אז דער שינאווער רב האט אזוי געזאגט, זענען געקומען אידן וואס האבן געדארפט ישועות.

עס איז געווען דארטן צוויי נשים וואס האבן ל"ע נישט געהאט קיין קינדער, און ס'איז געווען א טאג וואס מ'האט געקענט פארקויפן - ס'איז דאך געקומען אסאך מענטשן - האט איינע געזאגט פאר די צווייטע 'דער שינאווער רב איז דא און ער האט געזאגט אז מ'קען געהאלפן ווערן, לאמיר גיין', האט די צווייטע געזאגט 'ס'איז א שאד יעצט אפצולאזן אזא טאג, איך וועל גיין מארגן, און כ'וועל נישט פארשפעטיגן מארגן', און איינע איז יא געגאנגען, און פאר די צווייטע וואס איז אנגעקומען דעם אנדערן טאג, האט איר דער שינאווער רב געזאגט 'נעכטן האב איך אזוי געזאגט'. די וואס איז געקומען ביים יום החופה האט טאקע געהאט, און די אנדערע האט פארשפעטיגט.

*

די באבע (הרבנית הצ' ברכה סימא ע"ה א"ח של מרן הגה"ק העצי חיים ז"ל) איז אויך געווען ביים שינאווער רב - די באבע איז געווען א גרויסע חסידס'טע פונעם שינאווער רב, זי האט אים גערופן 'דער הייליגער פעטער' - זי האט געהאט א אינטערסאנטע מעשה מיטן שינאווער רב, די באבע איז דאך געווען דעם זיידן רבי שלום אליעזר'ס טאכטער, און זי האט נאכנישט געהאט קיין קינדער, האט מען געזאגט אז די בעדער (מרחץ של מעיינות שם) אין קרעניץ איז א רפואה, איז זי געפארן קיין קרעניץ. דער שינאווער רב איז דעמאלטס געווען אין קרעניץ, איז די באבע איריין צום שינאווער רב - ער איז דאך געווען א פעטער (משני הצדדים מראצפערט ומהארנאסטייפל) - און זי האט אים פארציילט אויף וואס זי ליידט. דעם שינאווער רב'ס גארטל איז געליגן אויפן טיש, האט ער איר געזאגט 'נעם דיר דאס גארטל', האט זי גענומען דעם גארטל, נאכדעם האט ער איר געזאגט, 'יעצט טוה עס אן', האט זי אנגעטוהן דעם גארטל, און נאכדעם האט ער איר געזאגט 'יעצט קענסט עס שוין אויסטוהן' און זי האט עסצוריק אראפ געלייגט דארט אויפן טיש, און נאכדעם איז זי געהאלפן געווארן מיט קינדער. האט זי געזאגט 'מענטשן זאגן אז אין קרעניץ ווערט מען געהאלפן, אוודאי, ווען דער שינאווער רב איז דארט...', דער טאטע ז"ל האט מיר געזאגט ער האט עס געהערט פון די מאמע אליין'ס.

*

דער שינאווער רב האט זיי אהנגעוואונטשן זיי זאלן אויסלעבן אינאיינעם, און ווען דער זיידע איז נפטר געווארן (ביום ו' שבט שנת תרפ"ו לפ"ק), האט זי טאקע געזאגט זי קען נישט פארשטיין, ווי אזוי האט דאס געקענט פאסירן, דער הייליגער פעטער האט איר דאך אהנגעוואונטשן זיי זאלן אויסלעבן אינאיינעם. און טאקע צוויי חדשים דערויף (ביום ה' ניסן שנת תשפ"ו לפ"ק) איז זי אויך נפטר געווארן.

*

מיין טאטע ז"ל האט דערציילט אז ביים זיידן רבי שלום אליעזר'ל אין ראצפערט איז געווען א שאפע וואס ער האט נאך מיטגעברענגט פון טארנא. ער האט קודם געוואוינט אין טארנא (גאליציע) און נאכדעם אין ראצפערט (אונגארן). די שאפע האט געהאט א דעקל וואס איז געווען דיק אפשר א טפח האלץ, אזוי ווי די אלטע שווערע מעבל וואס ס'גיווען אמאל, און ס'האט געהאט א שפאלט אינמיטן. האט ער פארציילט אז זיין ברודער דער שינאווער רב איז אמאל געווען אין טארנא און ער איז איינגעשטאנען ביי איהם, און אינדערפרי ווען ער האט געזאגט 'ברכות התורה' איז ער געשטאנען ביי דעם שאפע און ער האט געקלאפט מיט די האנט אויפ'ן שאפע בשעת ברכות התורה, און פון דעם איז געווארן די שפאלט...!, מיין טאטע האט געזעהן דעם שפאלט אויף די שאפע אין ראצפערט.[25]

*

אין שינאווא איז אנגעקומען א דיבוק, און האט געזאגט אז ווען די ממונים האבן אים געטריבן אין וואלד, האט ער געזהן ווי די ביימער שאקלען זיך, האט ער געפרעגט 'פארוואס שאקלען זיך די ביימער?', האט מען אים געזאגט 'אז דער שינאווער רב גייט מאכן קידוש', האט ער געזאגט 'אז אויב די ביימער שאקלען זיך פון זיין קידוש, איז זיכער אז ער קען מיר א טובה טוהן', און ער איז אנגעקומען קיין שינאווא, ווען דער שינאווער רב האט געזאגט 'אדון כל הנשמות' פרייטיג צונאכטס איז ער צופלויגן צו די פוס, און זיך געבעטן.[26]

---

24 וע"י בס' בוצינא קדישא ששמע מפ"ק מרן רבינו ז"ל שרק חלק קטן מהמשתתפים זכו לשמוע את הברכות בסידור הקידושין, כי מחמת תשות כח של הרה"ק משינאווא בשנתו האחרונה הקימו כמה חופות בתוך רחובות העיר בכדי שהציבור לא ידעו מתחילה היכן מקום עריכת החופה, ובסוף עשו את החופה אצל מקום האכסניא, אבל רבינו ז"ל זכה להשתתף בחופת אחיו, כי מחמת היותו רך בשנים ועייפותו מטלטול הדרך, הניחו אותו לנוח בתוך החדר שהי' מוכן לכבוד הרה"ק משינאווא, ובאישון לילה כאשר בא הרה"ק משינאווא לערוך את החופה, זכה רבינו להשתתף ולשמוע מפ"ק ברכות סידור הקידושין, עי"ש. וכידוע שהרה"ק בחן אז את רבינו בסוגיא 'שיקול הדעת'.

25 בס' אלה מסעי (עמ' פ"ז) הביא מה שסיפר מרן רבינו בעל ברך משה זי"ע, כי הרה"ק משינאווא היה לו עבודה גדולה בעת אמירת ברכת התורה בכל יום, וסיפר רבינו שהכיר יהודי אחד אשר זכה לראות פעם את הרה"ק משינאווא בעת אמירתו ברכת התורה בבוקר בלהט אש קודש, והיהודי הלזה נחמץ במשך השנים, אמנם בכל פעם אשר סיפר מעבודתו והתלהבותו של הרה"ק משינאווא בעת ברכת התורה זלגו עיניו נחלי דמעות, ועי"ש שמביא הסיפור הנ"ל מהארון שנסדר ע"י הברכת התורה הנלהבה של הרה"ק משינאווא זי"ע.

26 יש לציין מה שמובא בס' אוהל קדושים (עמ' נ"ג) מהגה"צ רבי אביש קאנער ז"ל מטשעחויב נכד הרה"ק מצאנז וכה כתב: כאשר התישבתי בעיר יאסי, סיפר רב אחד בסעודת הילולא ו' טבת שהוא מכיר איש ואמר גם שמו שהי' לו דיבוק ונתרפא בשינאווא, וכאשר סיפרתי זאת להורי היקרים הצדיקים ז"ל, אמרו לי שזוכרים אותו שנקרא הדיבוק מראמניא, וכ"ק אבי היקר הה"צ ז"ל סיפר לי אשר בליל שבת קודש כאשר כ"ק אא"ז א"א בעל דברי יחזקאל זי"ע אמר רבון כל העולמים אדון כל הנשמות, נפל האיש שהי' בו הדיבוק, וצעקה הנשמה אשר שמעה כרוז שרק בשינאווא יהה לה תיקון, ואז הי' שם בש"ק גם האדמו"ר מראדאמסק זצ"ל ונתחורו פניו ממש כשלג וסיד, וכ"ק אא"ז זי"ע אמר שילמוד פרק משניות לטובתה ונשתתק, ואני קראתי את האיש הנ"ל, ושאלתיו לספר לי דבר מה משינאווא ואמר לי שראה דיבוקים שנתרפאו בשעת קידוש, ונודע לי שעודנו זוכר. וגם אחי היקר הרב הצדיק הג' מוה"ר חיים ז"ל כתב לי שהוא זוכר את הבתולה 'מלכה'לי הדיבוק', שגם היא אמרה ששמעה כרוז שבאפשרה לנשמתה להיות תיקון בשינאווא בשעת קידוש של כ"ק אא"ז זי"ע. ומספור שכל האנשים נעמדו מן הצד משתאים ומחרישים לדעת מה יהא בסופה, ובאמצע הקידוש של הרה"ק משינאווא שמעו איך שהדיבוק יוצא בקולי קולות מהאיש הנ"ל, ויחרד כל העם אשר במחנה, וראו אה"כ איך ששתת דם מאצבעו הקטן מידו של האיש, והבינו שהדיבוק ל"ע יצא דרך אצבעו, ונתרפא.

וכעי"ז מובא בס' י"ג אורות (ח"א, עמ' קס"ב) שפע"א השתתף הרה"ק משינאווא בסעודת ברית, אצל גיסו הרה"צ רבי בצלאל יהושע מגלינא, והביאו לפניו אברך מוואסלוי (בגליל יאם) שנכנס בו דיבוק ל"ע, ואה"כ הביאוהו לשינאווא, הדיבוק הי' רשע גדול והצר לאיש מאוד, והכריחו לשאת קורות כבדים על כתפיו, וכמה פעמים הפיל את האיש ארצה בחוץ בקור החזק עד שכמעט יצאה נשמתו, כמו כן לא סבל שום דבר שבקדושה, עד שאפילו בעת ששכב עם פניו למטה, הרגיש כששמו עליו שמות, וזרקם בבזיון על הארץ, ולעומת זה קיבל ברצון ובהנאה כתבי עת וספרי גויים, הדבר נהפך למשחק אצל הילדים שהתגרו עמו לשים עליו לפעמים דברים שבקדושה ולפעמים ההיפך. האנשים שאלו אותו מה ראה על ככה לבוא להרה"ק משינאווא, השיב ביער ושמע רעש בין האילנות, ועל שאלתו מה הרעש, השיבו לו שהרב משינאווא מתכונן לעשות קידוש, ודבר זה הביאו הנה. הדיבוק נשאר בשינאווא, ופע"א בליל שבת קודש בשעה שהרה"ק משינאווא אמר "אדון כל הנשמות" קפץ האיש קפיצה גדולה שלא כדרך הטבע, ונפל לפני רגלי הרה"ק משינאווא, גם בשעה שהרה"ק משינאווא הכה בידו ובראשו כדרכו בקודש, צעק האיש "רבי,

כל הזכויות שמורות ©

*

דער אסטראווצער איז געווען א שטארקער שינאווער חסיד. ער איז אמאל געווען אין שינאווא, און דער שינאווער רב האט געזאגט שלום עליכם (בליל שב"ק), און ווען ער האט געזאגט רבון כל העולמים 'אדון כל הנשמות', האט זיך דער אסטראוצער צופייערט און געזאגט, 'רבי, זייט'ס מתקן מיין נשמה אויך'.

ס'איז ידוע אז איינמאל ווען דער אסטראווצער איז געקומען קיין שינאווא צום שינאווער רב, האט ער געהאט במחשבה צו בעטן פונעם שינאווער רב מ'זאל איינפירן 'מלקות', ווייל חייבי כריתות שלקו נפטרו ידי כריתתם (מכות כג.)[27] במילא - זאגט ער - מ'זאל איינפירן מ'זאל געבן מלקות, ווען יעדער איינער - אפילו דער וואס האט ח"ו עובר געווען אויף חייבי כריתות - פטור ווערן, אזוי איז איהם אויסגעקומען, נאר מ'דארף האבן א הסכמה פונעם גדול הדור, איז ער צוגעפארן קיין שינאווא פרעגן דעם חוות דעת פונעם שינאווער רב.

אזוי איז ער געקומען אויף שבת קיין שינאווא, פרייטיג צונאכטס האט דער שינאווער רב געזאגט תורה אזוי, ס'שטייט אין די תורה (דברים כה, ג) ארבעים יכנו, ואתי רבנן ובצרו חדא (מכות כב:), אז מ'גיט נאר ניין און דרייסיג, לכאורה די תורה זאגט דאך ארבעים?, האט ער אזוי געזאגט, לעולם דארף מען געבן פערציג מלקות ווייל ס'שטייט ארבעים יכנו, נאר די חכמים האבן געזאגט מ'זאל געבן ניין און דרייסיג, ווייל ווען א איד האט באקומען ניין און דרייסיג, און נאכדעם זאגט איהם דער בית דין 'יעצט גיי', דער איד וועסט ביי זיך אז ער האט עובר געווען אויף א לאו, ווייל ער דאך מ'זאל איהם געבן פערציג מלקות ער זאל האבן א כפרה, און מ'גיט איהם נאר ניין און דרייסיג, בעט ער זיך 'גיט'ס מיר נאך איינס', אבער מ'גיט איהם נישט, ווערט ער ביי זיך שטארק צובראכן, און דאס איז טובה מרדות אחת בלבו של אדם (ברכות ז.), און דאס איז די פערציגסטע מלקות, קומט אויס אז ס'איז טאקע דא 'ארבעים יכנו' וואס צובראכט איהם דאס הארץ פאר השי"ת ווען.

ווען דער אסטראווצער האט דאס געהערט, האט ער פארשטאנען אז דאס איז א תשובה פאר די שאלה וואס ער וויל פרעגן, ווען מ'וואלט געגעבן מלקות בזמן הזה, וואלט זיך שוין דעם איד געדאכט, אז ער האט שוין באקומען זיין מלקות און ער איז פערטיג, אבער אזוי אז מ'גיט נישט קיין מלקות איז ער ביי זיך צובראכן און דאס איז זיין כפרה.[28]

*

ס'איז געווען א מעשה ווען דער שינאווער רב איז אריינגעקומען צו זיך אין בית המדרש, און ער געהערט ווי עס זענען געזעסן חסידים ביים טיש און געערעדט, ער האט אסאך מאל אזוי געפרעגט וואס מ'שמועסט.

איינמאל איז געווען ווען ער איז אריינגעקומען אין ביהמ"ד און געפרעגט וואס מ'רעדט, האט מען אים געזאגט אז איינער האט געזאגט אז דער רבי האט רוח הקודש, און דער צווייטער האט געזאגט אז מ'איז נישט קיין אפיקורס אויב מ'גלייבט נישט דערין.

האט דער שינאווער רב געזאגט, צי ער האט יא רוח הקודש צי ער האט נישט רוח הקודש איז מען נישט אן אפיקורס, אבער אז מ'זאגט אנדערש ווי אידן זאגן איז מען אן אפיקורס...

איז געווען אמאל ווען ער איז אריינגעקומען אין ביהמ"ד און ער האט געזעהן ווי די חסידים שמועסן אזוי, האט ער געפרעגט וואס מ'רעדט. האט מען גענטפערט אז מ'רעדט פון רבי'ס וואס קענען זאגן זאכן, אבער ס'איז גארנישט... האט דער שינאווער רב געפרעגט דהיינו? האט יענער געזאגט אז עס איז געווען א גרויסער עושר וואס איז געווען פקיע שמי', און ער האט געהאט געטשעפעט מיט הרה"ק רבי אלימלך רודניקער ז"ל - אן אייניקל פונעם רבי'ן ר' אלימלך ז"ל - ער איז געווען אן איש קדוש. און ער האט אים געזאגט 'דו ביסט טאקע אן עושר, און עשיר יענה עזות, דו וועסט זיין אזא יורד אז מ'וועט דיך נישט באערדיגן מיט די אייגענע תכריכים, דו וועסט נישט איבערלאזן קיין געלט צו קויפן תכריכים' אזוי האט אים רבי אלימלך רודניקער איהם געזאגט.[29]

און דער עולם איז געזעסן און געשמועסט אז לפלא איז דער עושר געבליבן א גביר אדיר און עס פעלט אים גארנישט.

ווען דער שינאווער רב האט דאס געהערט האט ער געזאגט "אזוי זאגט מען?... אזוי זאגט מען?! כ'וועל דערציילן א מעשה".

און דער שינאווער רב האט אנגעהויבן צו דערציילן אז ווען זיין זון רבי נפתלי איז אוועק פון דעם עולם

ס'ברענט", וציוה לו הרה"ק משינאווא שישאר שם עד ט"ו בשבט, כי אז הזמן מסוגל לישועה, וכן היה שבט"ו בשבט נסע משם בריא כאחד האדם.

ועי' בס' מקור חיים (אות ש"א) שמביא בשם הרה"ק מסטראפקוב שסיפר עובדא כעין זו, ועיין בס' י"ג אורות (עמ' רס"ח) שהרה"ק מגארלין היה קורא את אחיו הק' משינאווא "דער דיבוקים טרייבער", וחשבו שכוונתו על שהוא מגרש דיבוקים, ואח"כ ביאר שכוונתו על ענין יותר גבוה ונעלה, אז ער טרייבט אהן דביקות אינעם באשעפער.

27 עי' בס' חמדה גנוזה (ח"א, עמ' י"ג) ובדברי יחזקאל (בליקוטים בסוף הספר שנדפס בדפוסים הישנים), מה שסיפר הגה"ק מאוסטראוצא, שפע"א נסע להרה"ק משינאווא ז"ל, ובדרך אמר להאנשים שנסעו עמו, כי היות שבימי הבית יוסף רצו הרבה גדולים להסמיך לאחד בתנאי שיסכימו עליו כל העולם, ואיש זה היה דר בארץ הקדושה והיה גדול וקדוש מאוד, והגם שנפסק בטור ובב"י (חו"מ סי' א') שאין סמיכה בזמן הזה כי סמיכה צריכה להיות מסמוכים לסמוכים איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה שסמך יהושע, ולכן כבר בטלה ופסקה כעת דין סמיכה כיון שאין סמוך איש מפי איש עד אדון הנביאים, עכ"ז היו הרבה גדולים שסברו שאם יסכימו כל חכמי ארץ ישראל וחכמי חוץ לארץ להסמיך לאיש אחד יהיה ביכולתם להסמיך (עי' תשובת מהר"ל בן חביב במשפט הסמיכה), ואח"כ יהיה ביכולת ביד איש המוסמך להסמיך להבא, וכן יתנהגו להלאה עד ביאת הגואל, והנסמכים יוכלו לדון דיני קנסות וליתן מלקות למי שמחויב, וממילא יהיה לו כפרת עונות על ידי המלקות, ורק הרבה גדולים לא הסכימו אז לזה ואמרו שאינו עפ"י דין, ואין ביכולת להסמיך בזמן הזה, וסיים הרב מאסטראוצא, שגם דעתו נוטה באמת שיש ביכולת להסמיך גם בזמן הזה, ונראה כי באם היו פוסקים כן אזי בוודאי היו מסמיכים להרה"ק משינאווא כשהיה בארץ ישראל כי הוא צדיק הדור, ויהיה ביכולת ביד הרב משינאוא ללקות אותו מלקות, ועי"ז יהיה לו כפרת עונות, אמנם כאשר בא להרה"ק משינאווא אמר לו הטעם שבזמן הזה ליכא מלקות, כנ"ל. [ועי' מש"כ בזה בדברי יואל (פ' תשא, עמ' ש"ב) שמבאר בזה הענין של מחצית השקל, וע"ע בברך משה (פ' תשא, עמ' ר"מ)]

28 עי' בס' חמדה גנוזה (ח"א, עמ' י"ג) ובדברי יחזקאל (בליקוטים בסוף הספר שנדפס בדפוסים הישנים), מה שסיפר הגה"ק מאוסטראוצא, שפע"א נסע להרה"ק משינאווא ז"ל, ובדרך אמר להאנשים שנסעו עמו, כי היות שבימי הבית יוסף רצו הרבה גדולים להסמיך לאחד בתנאי שיסכימו עליו כל העולם, ואיש זה היה דר בארץ הקדושה והיה גדול וקדוש מאוד, והגם שנפסק בטור ובב"י (חו"מ סי' א') שאין סמיכה בזמן הזה כי סמיכה צריכה להיות מסמוכים לסמוכים איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה שסמך יהושע, ולכן כבר בטלה ופסקה כעת דין סמיכה כיון שאין סמוך איש מפי איש עד אדון הנביאים, עכ"ז היו הרבה גדולים שסברו שאם יסכימו כל חכמי ארץ ישראל וחכמי חוץ לארץ להסמיך לאיש אחד יהיה ביכולתם להסמיך (עי' תשובת מהר"ל בן חביב במשפט הסמיכה), ואח"כ יהיה ביכולת ביד איש המוסמך להסמיך להבא, וכן יתנהגו להלאה עד ביאת הגואל, והנסמכים יוכלו לדון דיני קנסות וליתן מלקות למי שמחויב, וממילא יהיה לו כפרת עונות על ידי המלקות, ורק הרבה גדולים לא הסכימו אז לזה ואמרו שאינו עפ"י דין, ואין ביכולת להסמיך בזמן הזה, וסיים הרב מאסטראוצא, שגם דעתו נוטה באמת שיש ביכולת להסמיך גם בזמן הזה, ונראה כי באם היו פוסקים כן אזי בוודאי היו מסמיכים להרה"ק משינאווא כשהיה בארץ ישראל כי הוא צדיק הדור, ויהיה ביכולת ביד הרב משינאוא ללקות אותו מלקות, ועי"ז יהיה לו כפרת עונות, אמנם כאשר בא להרה"ק משינאווא אמר לו הטעם שבזמן הזה ליכא מלקות, כנ"ל. [ועי' מש"כ בזה בדברי יואל (פ' תשא, עמ' ש"ב) שמבאר בזה הענין של מחצית השקל, וע"ע בברך משה (פ' תשא, עמ' ר"מ)]

ילקו אותו יותר ויותר, ומובן כי המרדות שיש בלבו אחר גמר המלקות פועל בלבו שפלות והכנעה יותר ממה שהיה לו בעת שקיבל המלקות, ובכן באמת יש כאן ארבעים, היינו ל"ט מלקות שלקו אותו, ועוד הכאה היא המרדות שיש לו בלבו ממה שאין לוקין אותו יותר. [ועי' מש"כ בזה בדברי יואל (פ' תשא, עמ' ש"ב) בביאור מחצית השקל, וע"ע בברך משה (פ' תשא, עמ' ר"מ)]

29 עיי' בס' י"ג אורות (ח"א) שכשהקפיד עליו הרה"ק מרודניק אמר לו, כתיב בתהלים (לג, ט) הוא אמר ויהי, הקב"ה אמר שיהיה עושר, הוא צוה ויעמוד, הוא יכול לצוות עליו שיעמוד ויתעכב עשירותו, ומני אז נהפך עליו הגלגל.

כל הזכויות שמורות ©

האט ער געדארפט פארן קיין רוסלאנד צו די חליצה. זיין זון רבי משה׳לע, דער צווייטער זון פונעם שינאווער רב, ער האט געדארפט געבן חליצה, ער איז געווען זייער א גרויסער חלוש, ער האט קוים געקענט שטיין אויף די פיס, און ער האט געדארפט האבן משמשים אויפן לאנגן וועג פון גאליציען ביז רוסלאנד, מ׳האט געדארפט האבן משמשים וואס זאלן אים באדינען און האלטן וואַרעם, ער איז ממש געווען הויט און ביין, און דאס האט געקאסט געלט, און דער שינאווער רב האט נישט געהאט דאס געלט צו קענען באצאלן אזא נסיעה מיט מענטשן. איז ער ארומגעפארן נאך געלט און ער האט נישט געמאכט קיין געלט.

איז דער שינאווער רב אנגעקומען צו דעם עושר, דער מדובר, און ער האט אים געבעטן געלט, זאגט אים דער עושר ׳שינאווער רב איך וויל מיט אייך רעדן א זאך צווישן פיר אויגן׳, יעדער איז ארויסגעגאנגען, זאגט ער ׳שינאווער רב, איר וייסט דאך אז איך האב אמאל געטשעפעט מיט רבי אלימלך רודניקער, און רבי אלימלך האט געזאגט דאס וואס ער האט געזאגט׳, האט דער עושר געזאגט אז אין גאס האט ער א נאמען אלס א גרויסער עושר, אבער ער זעהט שוין אז ער איז פערטיג, ער איז שוין באנקראט, און ס׳וועט נישט לאנג נעמען ביז ס׳וועט זיין דער קראך. האט ער געזאגט פארן שינאווער רב ׳אויב קענט איר מיר אראפנעמען די לטותא (קללה) וועל איך פארקויפן די צירונג פון מיין וויב, און איך שטעל אייך צו די גאנצע הוצאות׳.

זאגט דער שינאווער רב ׳איך קען דען אראפנעמען די לטותא?׳, דער שינאווער רב האט זיך נישט געווואלט אונטערנעמען.[30]

נו, אז נישט איז נישט. ביינאכט האט דער שינאווער רב זיך געׂחלומ׳ט אז ער זעהט רבי אלימלך רודניקער און ער זאגט אים ׳אדעתא דהכי האב איך נישט געזאגט, אויב ער באצאלט דיר די הוצאות די שפעזן נעם איך אראפ די לטותא׳.

אינדערפרי איז דער שינאווער רב געקומען צום גביר, און ער זאגט אים אז אויב ער צאלט אויס די הוצאות נעמט מען אראפ די לטותא. דער איד האט טאקע אויסגעצאלט אלע הוצאות, און ער איז צוריק נתעשר געווארן.

---

30 וכדי להביא סימוכין לדבר זה מן הנכון לצטט כאן ד׳ הרה״ק מצאנז ז״ל (מובא בילקוט תפארת שלמה במדור מכתבי קודש) שכתב מכתב חריף לקהילת קשאנוב כשחסידי ראדאמסק חלקו על בנו הרה״ק מקשאנוב וכה כותב בתו״ד: ...ותזהירו את בעלי הריב שידעו שאין טוב המחלוקת ולא יבטחו כי הקדוש הרב מנוס להם, ׳כי כן קבלתי, מה שתלמיד חכם אחד מעניש לא יוכל שום צדיק בעולם להסיר ממנו׳... עיי״ש.

האט דער שינאווער רב דערציילט די מעשה כדי מ׳זאל נישט מספר זיין אחרי מיטתן של תלמידי חכמים, אז ער האט געהערט זאגן אז מ׳מאכט אווען ווייל מ׳זעהט אז ער איז געבליבן אן עושר, קיינער וויסט נישט דעם אמת וואס דארט האט זיך אפגעטון.

*

דער שינאווער רב איז געווען אין בעלזא, ער איז געווען צוויי מאל אין בעלזא ביי רבי יהושע׳לע, אלס מחותן, איינמאל איז ער געווען א מחותן ווייל רבי ישעי׳לע טשעחויבער האט חתונה געהאט קיין בעלזא (אצל הרה״ק רבי יחיאל מקרילאוויטץ זצ״ל התן הרה״ק מבעלזא), דער דברי חיים האט שוין נישט געלעבט, וועז מ׳האט א שידוך געטוהן האט נאך דער דברי חיים געלעבט, און ביי די חתונה האט ער שוין נישט געלעבט, און דער שינאווער רב איז געווען דער עלטערער ברודער איז ער געווען דער מחותן מצד החתן, ער איז געווען עלטער מיט א פערציג-פופציג יאר פונעם ברודער.

דער שינאווער רב אליין האט געהאט א זוהן דער ציעשנובער רב, און דער ציעשנובער רב איז געווען אויך א איידעם אין בעלזא, דער ברוּדער רבי ישעי׳לע איז געווען דעם בעלזער רב׳ס א אייניקל, זי איז געווען זיין אייניקל, און דער שינאווער רב׳ס זוהן איז געווען דעם בעלזער רב איידעם, רבי יהושע׳לעס איידעם, אזוי אז דער ציעשנובער רב איז געווען א פעטער פאר רבי ישעי׳לע, און רבי ישעי׳לע איז געווען א פעטער פאר׳ן ציעשנובער רב, אזוי איז אויסגעקומען.

האט ער זיך צוויי מאל משדך געווען מיט בעלזא, איז ער צוויי מאל געווען אלס מחותן אין בעלזא, ס׳איז דא אינטערסאנטע מעשיות, וועז ער איז געווען די ערשטע מאל, איז דארט געווען א בעלזער חסיד, און ער האט געטשעפעט דעם שינאווער רב, ער האט אים דערקוטשעט אזוי, האט אים דער שינאווער רב געזאגט, ער וועט נישט מוציא שנתו זיין, דעמאלט׳ס האט ער זיך געכאפט, און איז ער געקומען צום בעלזער רב, דער רבי מוז אים העלפן, און ער האט אים געזאגט וואס דער שינאווער רב האט אים געזאגט, האט דער בעלזא רב אים געזאגט, ער האט אזוי ממתיק געווען, ׳ער האט געמיינט דו זאלסט זיך נישט אויסשלאפן...׳, און כך הוה, וואו ער איז געגאנגען איז ער איינגעשלאפן.

אבער ער האט אים געזאגט, דו זאלסט זיך נישט באווייזן פאר מיין מחותן.

ס׳איז אדורך אפאר יאר, און דער שינאווער איז נאכאמאל געקומען קיין בעלזא, ס׳איז געווען די צווייטע חתונה, און דער שינאווער רב איז געווען ביים בעלזער רב, ער איז געזעצן ביים טיש ביי די חתונה, אדער ערגעץ ווי ער איז געזעצן, און ער האט עפעס געשמועסט, און דער איז געשטאנען אונטער דעם בענקל פון בעלזער רב, ער איז געווען א שטיקל מכובד דארט, ער איז געשטאנען אונטער די בענקל פון בעלזער רב, און ער האט זיך עפעס אנגערופן פארן שינאווער רב, און דער שינאווער רב האט זיך געגעבן א דריי אויס צו זעהן ווער ס׳זאגט עס, און ער דרייט זיך אויס און זעהט אים אזוי, פרעגט ער ׳דו ביזסט נאך דא? דו ביזט נאך דא?׳. ער האט אים דערקענט, דער בעלזער רב האט עס דערהערט, האט ער געזאגט, מחותן...

(דהיינו שביקש ממנו שיעזוב הקפדתו).

*

די וועלט פארציילט אז ס׳איז געווען איינער וואס מ׳האט געהאט מרגן געווען אויף אים, און מ׳האט נישט געוואלט טרינקען זיין וויין, און יענער האט יא דערלאנגט זיין וויין פארן שינאווער רב, האט זיך איינער אויפגעשטעלט און געזאגט פארן שינאווער רב אז זיין וויין טויג נישט אזוי, דער שינאווער רב איז אזוי שטיין געבליבן און עס באטראכט, און שפעטער האט ער געזאגט ׳די וויין איז גוט׳.

כ׳האב געהערט אז מ׳נוצט זיך מיט דעם וואַרט אויף די מעשה, אפילו תורה לא בשמים הוא, אבער ביי א חומרא קען מען זיך פארלאזן [שעפ״י מה שחידש הכפות תמרים שבדבר חומרא אפשר לסמוך על רוח הקודש, לכן סמך הרה״ק משינאווא על הרוח הקודש לשתות מן היין].[31]

---

31 כ״כ בדברי תורה-מונקאטש (מהדורא שביעאה אות י׳). שהסיפור מהרה״ק משינאווא ששתה מן היין אפילו כשריננו על בעל היין, כי בדבר חומרא אפשר לסמוך על רוח הקודש.

ע׳ בס׳ נפלאים מעשיך (עמ׳ רנ״ג) בשם הגה״צ מפאיע הי״ד, שפעם אחת נפגש הרה״ק מצאנז זי״ע עם גדול א׳, והביאו לפניהם יין ופירות, והרה״ק לא רצה לשתות מן היין, והלה כיבד את הרה״ק שיברך תחילה וכשראה שהרה״ק מושך ידו התחיל אותו גדול לשתות ממנו, וכעבור דקות ספורות הגיע שליח במרוצה להודיע שהיין הוא סתם יינם ואסור לשתותו מספק, אז הבין אותו גדול שעל כן נמנע הרה״ק מצאנז לשתותו, אמנם אותו גדול בא בטענה לפני הרה״ק, אם אתם ידעתם על פי רוח הקודש שהיין הוא סתם יינם למה לא הודעתם לי דבר זה, ענהו הרה״ק: תורה לא בשמים היא ׳און מיט רוח הקודש פסק׳ענט מען נישט׳. והביא כמה ראיות לדבריו, שבפר׳ ויחי (מח. ו) כתיב ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו על שם אחיהם יקראו בנחלתם וגו׳, ולכאורה הרי יעקב היה יכול לדעת ברוח הקודש שכבר לא יהיו בנים ליוסף, אלא מכאן ראיה אז מיט רוח הקודש פסק׳נט מען נישט״. עוד הביא ראיה, דבסנהדרין (דף עא.) איתא בגמ׳ חד מ״ד דבן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות עיי״ש. ולכאורה קשה דא״כ למה האריכו חכמים בכל פרטותיה והלכותיה הרי היה ביכלתם לידע שהיא מילתא דלא שכיחא, אלא מכאן ראיה ׳אז מיט רוח הקודש פסק׳נט מען נישט און די תוה״ק מוז שרייבען די הלכה׳, וחכמי הגמ׳ הוצרכו לבאר ההלכה, ועוד האריך הרה״ק בענין זה. [עיי׳ בס׳ מקור חיים (אות תל״ד) שמביא פי׳ בשם הרה״ק מצאנז על ענין זה שאין לפסוק על פי רוח הקודש, עיי״ש. ועיין בס׳ דברי מנחם (מהה״ק מסטראפקוב פר׳ מקץ) עה״פ

כל הזכויות שמורות ©

*

ביים שינאוער רב איז געווען א מעשה, ווען עס איז געבוירן געווארן א אינגל ביי משפחת ווערצבערגער, האט מען געשיקט א טעלעגראם אנצופרעגן דעם שינאוער רב וואספארא נאמען מ׳זאל געבן, איז מען אריינגעגאנגען פרעגן דעם שינאוער רב א נאמען, האט ער געזאגט אז ס׳איז נאך צייט צו ענטפערן. אזוי האט ער געשטופט איין טאג און נאך א טאג, ביז ווען עס איז געווארן "ויהי ביום השמיני", און מ׳האט געדארפט מאכן דעם ברית, איז מען אריינגעגאנגען פרעגן דעם שינאוער רב, האט ער געהייסן קומען נאכן דאוונען, אזוי האט ער וויטער מדחה געווען.

ביז ווען דער שואל איז אריינגעקומען און געזאגט פארן שינאוער רב אז היינט איז שוין דער ברית, און מ׳מוז האבן תשובה, האט דער שינאוער רב געזאגט "א נאמען איז פארבינדן מיטן שורש נשמה, פון וואו וויסט מען וועלכן נאמען צו געבן? ווייל אין הימל וויסט מען דאך דעם שורש נשמה, איז מען מזמין פארן טאטן א רוח הקודש אז ער זאל וויסן דעם שורש נשמה" האט דער שינאוער רב אויסגעפירט "פארן טאטן איז מען מגלה, אבער פאר מיר זאגט מען נישט, ווי אזוי קען איך ווייסן?! נאר אז דו מוטשעסט אזוי שטארק, זאל ער א נאמען געבן משה". אזוי האט דער שינאוער רב געזאגט.

איז דער שליח געגאנגען און געשיקט א טעלעגראם אז דער שינאוער רב האט געהייסן א נאמען געבן ׳משה׳.

למעשה, דארט ביים ברית האט מען געווארט, עס איז געקומען דער אכטער טאג און מ׳האט געזאגט אז עס קומט נישט קיין אנטווארט, איז מען געגאנגען און געמאכט דעם ברית נאך איידער דער טעלעגראם איז אנגעקומען, און מ׳האט א נאמען געגעבן ׳משה׳. נאכן ברית איז אנגעקומען דער טעלעגראם אז ער האט געהייסן א נאמען געבן ׳משה׳.

דאס איז געווען רבי משה׳לע וועריצבערגער ז״ל, דער אורשיווער דיין.

*

מ׳פארציילט אז איינער איז אמאל אריינגעקומען צום שינאוער רב, אז מ׳טראגט אים אן א שידוך, און האט אים געבעטן אז ער זאל אים צוהעלפן צושטופן דעם שידוך דורך שרייבן א בריוו, האט דער שינאוער רב געזאגט, אז ער וועט אים שרייבן א בריוו, און ער זאל צוריק קומען צו אים מארגן, איז ער טאקע געקומען מארגן, האט אים דער שינאוער רב געווזן אז ער האט שוין אפגעשריבן דעם בריוו, אבער דער שידוך געפעלט אים נישט, האט דער איד געפרעגט פארן שינאוער רב, כ׳זעה דאך אז דער רבי האט דאך געשריבן א בריוו, האט דער שינאוער רב געזעגט אזוי, ׳אין אמת׳ן האב איך שוין גלייך געזעהן אז ס׳טויג נישט דער שידוך, נאר כ׳האב געטראכט אפשר האב איך א נגיעה ווייל כ׳האב נישט קיין כח צו שרייבן דעם בריוו, וועגן דעם האב איך קודם אפגעשריבן דעם בריוו, און נאכדעם האב איך נאך אלס געזעהן אז דער שידוך איז נישט גוט פאר דיר, איז א סימן אז ס׳איז טאקע נישט גוט׳.

*

כ׳האב געהערט, אזוי דערציילט מען, אז אין טארנא איז געווען א שינאוער קלויז, און דער שינאוער רב איז געווען אמאל אין טארנא, האט ער געזאגט ער וויל פארמאכן דעם קלויז, ווייל ער האט זיך נאכגעפרעגט צו ס׳איז דא שעות אין מעת לעת וואס ס׳איז נישטא אידן וואס זיצן אין לערנען, און ער איז נישט געווען צופרידן מיט די תשובה, האט ער געזאגט אז אויב ס׳קען זיין אז ס׳זאל זיין שעות וואס מען זיצט נישט אין קלויז אין מען לערנט, דארף ער נישט קיין קלויז.

*

דער גארליצער רב ז״ל (הגה״ק רבי ברוך בן מרן הגה״ק בעל דברי חיים מצאנז ז״ל) האט געזאגט פארן שינאוער רב אז מ׳וואלט געדארפט גיין וואוינען אין אמעריקא (לצורך הצלת נפשם של אלפי בני ישראל שנספו לשם), אזוי האט ער געזאגט בימים ההם. ער האט געזאגט אויף זיך, אז אויב ער פארט אליין וועט מען אויף אים מיינען אז ער פארט וועגן געלט. "אבער דו ביזטו דאך א איש אמת",[32] האט ער איהם געבעטן ער זאל פארן קיין אמעריקא, ס׳איז דא אסאך אידן דארטן, און ס׳איז דא אסאך וואס מ׳דארף אויפצוטוהן אין אמעריקא. האט דער גארליצער רב געבעטן און געמוטשעט ער זאל יא קומען.[33]

*

דער שינאוער רב איז נפטר געווארן פון א סטראוק ל״ע, ער איז עטליכע טעג געווען געלעמט ל״ע. ער איז לכאורה געווען איבער די אכציג, עלטער ווי דער פאטער... דער דברי חיים איז אלט געווען ניין און זיבעציג יאר... באמת איז נישט אזוי קלאר ווי אלט דער צאנזער רב איז געווען, ווייל ער האט אליין געזאגט אמאל אזוי און אמאל אזוי, אבער בפשטות זעהט אזוי אויס.

א פלא פון א זאך, א וואך פארן הסתלקות האט זיך דער שינאוער רב געהאלומ׳ט אז ער זעהט דעם פאטער דעם דברי חיים ז״ל מיט נאך צדיקים, און ער האט געפרעגט דעם טאטן, וואו גייט דער טאטע? האט ער אים געזאגט דער צדיק הדור גייט נסתלק ווערן גייען די צדיקים אים מקבל פנים זיין, אזוי האט דער שינאוער רב געהאלומ׳ט, האט ער זיך מתבונן געווען ווער איז דער צדיק הדור, האט ער באשלאסן אז דאס איז רבי משה׳לע דעשער, האט ער אוועק געשיקט א טעלעגראם קיין דעעש, ער וויל וויסן וואס ער מאכט, ווי אזוי ער שפירט זיך רבי משה׳לע דעעשער איז געווען א שינאוער חסיד, ער האט באקומען א טעלעגראם אז דער רבי פרעגט וואס ער מאכט, ער האט נישט געקענט פארשטיין וואס דאס ענין איז, האט ער באשלאסן אז ער פארט קיין שינאוא, ווען ער איז אנגעקומען איז שוין געווען נאכ׳ן סטראוק ל״ע, דער שינאוער רב האט געהאט א סטראוק ממש פאר די הסתלקות און ער האט אים שוין געטראפן אזוי באווא־סט־לאז, און לכבוד דעם איז ער געווען ביי די לויה.

על כל פנים, דער שינאוער רב האט געזעהן אפאר טאג פאר די הסתלקות, ווי אין הימל גייט מען מקבל פנים זיין דעם צדיק הדור, און ער האט נישט געטראכט אז מ׳מיינט אים אליין.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

וישתו ויישכרו עמו וגו׳ שמביא כעין סיפור הנ״ל על אביו הק׳ משינאווא, עיי״ש].

32 ידוע מה שהעיד עליו אביו מרן הדברי חיים בתשובותיו (ח״ב או״ח סי׳ א): "בני הרב וכו׳ האבדק״ק שינאווא שלדעתי אינו משנה הדיבור אפילו יהבו ליה כל חללא דעלמא וכו׳, ועדותו נאמנה עלי מאוד, כי ידעתי שלא יכזב בעד כל חללי דעלמא".

33 עיין בס׳ שיח זקנים (ח״ח עמ׳ רט״ז) בשם א׳ שהיה השדכן בהשידוך של הרה״ק מציעשנוב (בעל דברי שמחה) בנו של הרה״ק משינאווא עם בתו של הרה״ק המהר״י מבעלזא, ובעת התנאים ישב סמוך להרה״ק משינאווא ובעלזא, ושמע שהרה״ק משינאווא אמר למחותנו מבעלזא: ס׳פארן ארויס אזויפיל אידן קיין אמעריקא, און מ׳הערט וואס ס׳טוהט זיך דארטן, מ׳טאר נישט מפקיר זיין קיין אידן, זיי זענען פשוט׳ע אידן ארבייטער, מ׳דארף ארגאנזירן און אהין שיקן הונדערט רבנים, הונדערט מלמדים, הונדערט שוחטים, אז זיי זאלן נישט זיין כצאן בלי רועה, ואחז הרה״ק משינאווא את זקנו ואמר: וועז נישט די ווייסע בארד וואלט איך אליין געפארן, וחזר על דבריו כמה פעמים. והמשיך ואמר: איך בין אויף דער עלטער און איך האב נישט קיין כח, ענה לו הרה״ק מבעלזא: ניין, אונז ארבעט מיר מיט אלע כוחות אז מ׳זאל נישט פארן קיין אמעריקא.

ועיין בס׳ אוצר הסיפורים (עמ׳ קט״ז) שהרה״צ רבי יא״ז מרגליות זצ״ל שמע מהגה״ק מבארנוב זצ״ל שהיה בבעלזא כשבאו משלחת מאמעריקא ובכו לפני הרה״ק המהר״י שיבוא להכשיר ולטהר את אמעריקא, או שישלח שלוחים מטעמו, והרה״ק אמר להם שיתיישב בדבר, ואחר כמה ימים הסביר להם שהיות שלא דרכו שם תלמידי בעש״ט הק׳ קשה מאוד להחדיר שם תורה ויראה, אך יען להם שילכו למדינת ליטא ויחפשו שם רב שימלא משאלותם, ואכן אז לקחו את רבי יעקב יוסף ז״ל, עיי״ש הסיפור באריכות גדולה.

כל הזכויות שמורות ©